

AAMUN KOITTO

Ortodoksinen seurakunta- ja aikakauslehti

1 ♦ 24.1. 2017 ♦ 8 €

EKUMENIA

AAMUN KOITTO

Ortodoksinen aikakauslehti

TUOMAS KALLONEN

12

Ekumeenisessa perheessä kohtaavat kahdet perinteet.

FILANTROPIA

18

Paasto on luopumisen harjoittelua.

PENTTI POTKONEN

10

Kristittyjen ykseys edellyttää tyhjentymistä ja nöyryymistä.

tässä numerossa

- 4-7 **Ekumenia 100 vuotiaassa Suomessa**
Pekka Metso
- 8-9 **Viisisataa vuotta reformaatiosta**
Luterilainen näkökulma
- 10-11 **Viisisataa vuotta reformaatiosta**
Katolinen näkökulma
- 12-14 **Kasvokkain**
Avoliitto ekumenian kuvana
Nina ja Miska Kari
- 15 **Helmenkalastaja**
Maailmanlaajuinen kirkkoo
- 16-17 **Ikonit ekumenian tienä**
- 18-19 **Sota, rauha ja paasto**
- 20-23 **Uutisvaaka, Vieraskirja, Kirkomme maailmalla, Media**
- 24 **Kirjat**
- 25 **Venäjänkielinen sivu**
- 26-27 **Ilmoituksia**
- 28 **Isien opetuksia**

Aamun Koitto PSHV:n ja Karjalan hiippakunnan seurakuntien lehti, perustettu 1896, www.aamunkoitto.fi
Kustantaja Pyhien Sergein ja Hermanin Veljeskunta ry. (PSHV), Valamontie 42, 79850 Uusi-Valamo
Toimituskunta KS Joensuun piispa Arseni, toimittaja Risto Lindstedt, toimittaja Mauri Liukkonen, pastori Harri Peiponen, pappismunkki Johannes Parviainen, pastori Tuomas Kallonen, pastori Marko Mäkinen, toimitussihteeri Mari Vainio **Päätoimittaja** piispa Arseni, Kotalahdentie 49, 71920 Pajujärvi, puh. 0206 100 258, piispa.arseni@ort.fi **Toimitussihteeri** Mari Vainio, puh. 050 564 8899, mari.vainio@ort.fi
Tilaukset, peruutukset, osoitteenmuutokset ja laskutus puh. 0206 100 490, aamun.koitto@ort.fi
Ilmoitusmyynti, -aineistot ja trafiikki puh. 050 584 5587, simo.palviainen@entra.fi **Taitto** Aste Helsinki Oy
Painaminen PunaMusta Oy **Irtonumerot** Tuohus-myymäälä, Valamo **Seuraava numero ilmestyy** 3.4.
Seuraavan numeron aineistopäivä 20.2. **Kannen kuva** Pentti Potkonen

nyt ja iankaikkisesti

Kristityt – yhtä Jumalan kansaa!

Olen elänyt lähes koko elämäni ajan ekumeenisessa ympäristössä, edustaen omaa ortodoksista kirkkoani. Taival on ollut yleensä valoisa ja seesteinen. Olen henkilökohtaisesti ollut kiinnostunut muista kristillisistä yhteisöistä käymällä joskus heidän tilaisuuksissaan. Kokemukseni ovat olleet myönteisiä, vastaanotto on ollut sydämellistä ja kristillisen uskon yhteyttä on koettu.

Ekumeenista rukousviikkoa vietetään tammikuussa, jolloin järjestetään lukuisia tilaisuuksia eri seurakunnissa. Tänä vuonna Pyhäjärvelä tilaisuudessa ovat mukana ortodoksinen ja evankelisluterilainen seurakunta sekä Keidas ry.

Alueellamme on järjestetty ekumeenisia tilaisuuksia pitkin vuotta. Perinteeksi on tullut keväiset kylvöjensiunaustilaisuudet, joihin on osallistunut runsaasti eri seurakuntien jäseniä. Nivalan kotiseutumuseossa 2000-luvun alusta saakka on järjestetty ekumeeniset seurat, joista on muodostunut syksyn perinne. Seurojen teemana on yhteinen kiitos syksyn sadosta, jota moni seuravieras tuo pyhitettäväksi tuvan pöydälle. Luterilaisten seurapuheidon ja virsien lisäksi on toimitettu ortodoksinen sadonsiunaus ja laulettu osia kiitosakatistoksesta.

Seuroissa on usein luettu patriarkka Bartholomeoksen tervehdys kirkkovuoden alkaessa. Näissä tervehdyksissä patriarkka on monesti tuonut esille luonnon kunnioituksen ja suojelelun ja sillä tavalla korostanut kristittyjen yhteistä vastuuta ympäristöstä. Seuroissa on kiitetty syksyn sadosta ja muistettu esirukouksin niitä kaukana olevia lähimmäisiämme, joilla asiat eivät ole yhtä hyvin kuin meillä. Lisäksi on kerätty yhteinen uhrilahja Kirkon Ulkomaa-navun kautta toimitettavaksi apua tarvitseville.

Jatkakaamme matkaa valoisin mielin yhdessä toimien, toinen toistemme perinteitä kunnioittaen ja kaikkia lähimmäisiämme muistaen.

Marja-Leena Maksimainen

Arjen ekumeniaa

Eräs maahanmuuttaja kysyi minulta hiljattain, mihin Suomessa pyritään ekumenialla? Totesin sen tavoitteena olevan kunnioittavan rinnakkaiselon, erilaisuuden suvaitsemisen ja ennakkoluulojen poistamisen. Näitä tarvitaan ainakin ortodoksin ja toisuskaisen avioliiton arjessa. Ne ovat myös olennaisia seikkoja ortodoksille kirkolle toisena valtiollisena kirkkona. Jatkoisin vielä, että kristittyjen on hyvä antaa yhteinen todistus uskosta, sillä kristitylle ei toinen kristitty voi, eikä saa olla vihollinen, vaan ystävä. Suomen ekumeeninen neuvosto on kirjannut tavoitteen paremmin kuin osasin sen kysyjälle esittää: ”Ekumenian tavoitteena on hajallaan elävän kristikunnan saattaminen keskinäiseen yhteyteen. Kristittyjen yhteys on sekä uskon että elämän yhteyttä. Se on Raamatun mukaan sekä lahja että kutsumus. Työ kristittyjen yhteyden ja Kristuksen kirkon ykseyden puolesta perustuu Jeesuksen rukoukseen: *’Minä rukoulen, että he kaikki olisivat yhtä, niin kuin sinä, Isä, olet minussa ja minä sinussa. Niin tulee heidänkin olla yhtä meidän kanssamme, jotta maailma uskoisi sinun lähettäneen minut.*’ (Joh. 17.21)”

Tässä Aamun Koiton numerossa tarkastellaan ekumenian kehitystä Suomessa, ekumeniaa perheessä ja ikonimaalausta ekumeenisena harrastuksena. Tänä vuonna vietetään reformaation eli uskonpuhdistuksen merkivuotta, joka koskettaa ennen muuta katolisia ja luterilaisia. Joissain yhteyksissä on puhuttu juhluvuodesta, mutta eihän kristittyjen hajaannus voi olla, kuin vain surujuhlan aihe. Piispa Jari Jolkkonen ja pastori Oskari Juurikkala kertovat artikkeleissaan miten luterilaisen ja katolisen kirkon sisällä nähdään reformaation merkitys ortodoksille kirkolle. Katoliset ovat jo aikoja sitten korjanneet Lutherin esiintuomat parannuksen aiheet. Protestantit ovat kuitenkin viidessä vuosisadassa jatkaneet hajaannustaan ja kukin ryhmä on edennyt omia teitä suuntiin, joista tuskin on enää halua palata äitikirjon yhteyteen.

Pian alkava suuri paasto on katumuksen ja parannuksen tekemisen aikaa. Voimme Jumalan avulla, jos niin haluamme, kasvaa tässä paastossa hengellisesti tunnistamaan omat parannuksen aiheet ja näkemään lähimmäisessämme Vapahtajamme kuvan.

Piispa Arseni

Ortodoksina ekumenian mallimaassa

Suomea luonnehditaan ekumenian eli kristittyjen yhteyspyrkimyksen mallimaaksi. Hyvien ekumeenisten suhteitten vallitessa on hyvä muistaa, että keskinäisen arvostuksen ilmapiiri ei ole itsestäänselvyys. 1900-luvun jälkipuoliskolle asti sosiaalinen ja kulttuurinen asetelma Suomessa oli ortodoksiselle kirkolle monella tapaa haastava.

Vuonna 2011 ilmestyi Luterilaisen maailmanliiton lehdessä metro-poliittia Ambrosiuksen katsaus ortodoksien ja luterilaisten suhteista Suomessa. Katsauksessa todettiin, että kirkot elävät maassamme rikastuttavasta vuorovaikutuksessa ja toisiaan kunnioittaen.

Ambrosiuksen mukaan ortodoksisen kirkon hyvä tilanne nykypäivänä on pitkälti seurausta luterilaisen väestön lämpimästä suhtautumisesta toisen maailmansodan jälkeisenä evakkokautena. Silloin luterilainen väestö auttoi uusien kotien rakentamisessa ja antoi kirkkotiloja ortodoksien käyttöön.

Ambrosius toteaa, että kirkot ovat myös opettaneet toisiaan. Ortodoksinen kirkko on oppinut luterilaisilta yhteislaulua ja omaksunut menetelmiä kristilliseen opetustyöhön. Luterilaisen kirkon piirissä yleistynyt kodin siunaaminen, edesmenneiden puolesta rukoilu ja ikonien kunnioittaminen puolestaan on ortodoksista vaikutusta.

Ambrosiuksen katsaus sopii erinomaisesti luonnehdintaan Suomesta ekumenian mallimaana. Teksti osoittaa, miten Suomesa kyetään jännitteettömään ekumeeniseen vuorovaikutukseen ja toisten kirkollisten perinteitten tunnustamiseen.

Suomalaisen ortodoksin puheenvuorona Ambrosiuksen katsaus edustaa myös niin kutsuttua ”hyvän sopeutumisen kertomusta”. Siinä korostuu kiittolisuus enemmistökirikon taholta koetusta arvostuksesta ja kokemus hyvästä yhteistyöstä. Samalla vaietaan koetuista vaikeuksista.

Ortodoksien sopeutumista tutkinut Tarja Raninen-Siiskonen on todennut, että käsitystä kirkkojen toisiaan kunnioittavasta rinnakkainelosta ja yhteistyöstä on toistettu niin usein, että se on muodostunut kiteytyneeksi kertomukseksi.

Ortodoksit ovat pitäneet yllä myönteistä historian tulkintaa. Sillä raivattiin tietä tulevana vuosikymmeninä kenties koittavalle aidol-

le sopuisalle rinnakkaiselolle.

Todellisuudessa luterilaisuutta saatettiin kirkon piirissä pitää pahimpana uhkana ortodoksisuudelle, kuten käy ilmi Arkkipiispa Hermanin (1925–1960) ajattelussa.

Pyrkimys jännitteettömään elämään osana suomalaista yhteiskuntaa perustui pitkälti poliittiselle tuelle. Vuoden 1918 asetus kreikkalaiskatolisesta kirkosta ja valtiovaltan toimet autonomisen aseman saamiselle 1923 olivat ortodoksien kannalta äärimmäisen merkityksellisiä.

Valtion toimien seurauksena ortodoksinen kirkko oli virallinen instituutio, asemaltaan luterilaiseen kirkkoon rinnasteinen ja hallinnoltaan käytännössä itsenäinen kansallinen kirkko. Aseman vakiintuminen on ollut pitkälinen prosessi.

Oudot ortodoksit omassa maassaan

1900-luvun jälkipuoliskolle asti ortodoksit ovat enemmänkin ottaneet vaikutteita luteri-

laisilta kuin voineet antaa omastaan. Luterilaiset vaikutteet ovat vahvistuneet ortodoksisen identiteetin ja tapakulttuurin kustannuksella.

Talvi- ja jatkosodan evakkouden seurauksena pääosin luovutetuilla aluilla asunut ortodoksinen väestö sijoitettiin ja hajaantui alueille, joissa ortodoksisuutta ei juurikaan tunnettu.

Evakko- ja siirtolaisväestön kokemukseen kohdistuva tutkimus on osoittanut, että ortodoksievakkoihin suhtautumisessa esiintyi pilkkaa, eristämistä, uhkailua ja muunlaista torjuvaa kielteisyyttä.

Vaikka ortodoksit kokivat myös vieraanvaraisuutta, hyväksyntää ja ystävällisyyttä, kohdistui heihin merkittävää sosiaalista painetta mukautua enemmistön kulttuuriin. Ortodoksisen siirtoväen kokemuksia tutkinut Heli Kananen luonnehtii sopeutu-

Kirkkojen välinen yhteistyön kehitys on edistänyt suvaitsevaisuutta ja keskinäistä arvostusta.

KUVAAJA

Vaikeiden asioiden esille nostaminen kielii kirkkojen välisestä luottamuksesta.

misen kääntöpuolta ”yhteisöllisesti koetuksi häpeäksi”. Se oli seurausta valtaväestön toteuttamasta kontrollista ja siinä vallitsevista ajatus- ja toimintamalleista.

Oman identiteetin ja uskon häpeäminen on keskeinen selittävä syy sille, että siirtolaisuudessa ortodoksinen hengellisyys laimeni ja tavat näivettyivät.

Hannu Timperin vuodelta 1945 olevan

luonnehdinnan mukaan valtaosa luterilaisista piti ortodoksista kirkkoa epäkansallisenä, taikauskosena kuvien ja pyhimysten palvojana, juhlamenoa pääasiana pitävänä ja alhaisella kehitysasteella olevana.

Luterilaisen enemmistön taholta koettuja myönteisiä ilmauksia korostettiin ortodoksinen keskuudessa. Kuvaava on Aleksii Ryttyläisen innostus Suomen Kuvalehdessä vuon-

na 1948 ilmestyneestä ”sensatiomaisesta arviosta”, jossa ortodoksista kirkkoa pidettiin kirkkona sanan varsinaisessa merkityksessä.

Arkkipiispa Paavali (1960–1987) kertoi saaneensa lapsuutensa Viipurissa osansa ”ryssittelystä”, mutta opiskeluvuosien Sortavalassa ”elettiin joustavasti rauhallista rinnakkaiseloa”.

Sodan aikana Paavali toimi eri tehtävissä Keski-Suomessa, jossa hänen mukaansa ortodokseihin suhtauduttiin painostavasti. Synnä tähän hän piti puutteellisia ja yksipuolisia tietoja ortodoksisuudesta.

Joensuun luterilaisen seurakunnan kirkkoherra Olavi Tarvainen kuvaili vuonna 1964, että ortodoksit ovat luopuneet ristinmerkistä ja heidän kirkollinen itseymmärryksensä on muuttunut. Hänen mukaansa Suomen ortodoksista kirkkoa voisi kuvata *evankeelis-ortodoksiseksi*.

Kajaanin seurakunnan pitkäaikainen kirkkoherra Pentti Hakkarainen on omiin kokemuksiinsa nojautuen todennut, että vielä 50- ja 60-luvuilla vallinnut ”kyräily ja tietoinen etäisyyden hakeminen” on nykyhetkeen tullessa vaihtunut ”luontevaksi kansankirkkojen yhteistoimintahengeksi”.

Hakkaraisen kokemus tuskin pitää paikkaansa vain Kainuussa. Maantieteellisesti kirkkojen väliset suhteet tosin vaihtelevat edelleen. Pohjanmaalla asennoituminen ortodokseihin voi edelleenkin olla torjuvaa, mutta esimerkiksi Etelä-Suomessa ja Pohjois-Karjalassa kirkkojen suhteet ovat hyvät.

Kirkkojen sisäiset muutokset avartumisen edellytyksenä

Kirkkojen välisissä suhteissa on ortodoksien ja luterilaisten kesken tapahtunut 2000-luvulle tullessa merkittävää kehitystä. Miten ja missä muutos on tapahtunut?

Muutosta on tapahtunut molempien kirkkojen sisäisessä elämässä ja ulkosuhteissa. Viime vuosikymmenien kehitys on edistänyt suvaitsevaisuutta ja keskinäistä arvostusta.

Elämä evakkokirkkona leimasi ortodoksinen kirkon toimintaa pitkälle 1970-luvun tait-

MARI VAINIO

teeseen asti. Sitä ennen aineellisen ja henkisen jälleenrakentamisen ponnistelut kohdistuivat sisäänpäin kirkon elämän normalisoimiseksi.

Ortodoksien kansallinen itsetunto ja oman uskon arvostaminen ovat sittemmin selvästi voimistuneet. Alemmuudentunne toisuskoisten edessä on hälventynyt.

Ortodoksien kirkon elämän myönteinen kehitys ei ole pelkästään seurausta ortodoksien identiteetin vahvistumisesta. Siihen ovat vaikuttaneet myös luterilaisen kirkon piirissä tapahtuneet muutokset.

Vielä 1960-luvulla ortodoksinen kirkko oli luterilaiselle väestölle pääosin tuntematon ja vieras. Luterilaiselle kirkolle ja teologeille se oli kristillisen perinteen kannalta teologisesti kehittymätön ja käytänteiltään outo.

1960-luvulta alkaen luterilainen opin tulkinta alkoi laajentua kohti varhaisemman kristinuskon painotuksia. Se ei enää rajautunut yksinomaan reformaation korostuksiin.

Muutokseen vaikuttivat kansainvälisen ekumeenisen kanssakäymisen avaamat näköalat sekä maailmanlaajan luterilaisen kirkko-yhteisön sisäiset virtaukset.

Suomen luterilainen kirkko toteutti 1900-luvun jälkipuoliskolla suurisuuntaisia teologisia linjanvetoja, joissa ekumeeninen pyrkimys, reformaation periaatteiden vaaliminen ja vanhakirkollisen perinteen arvostaminen risteivät.

Uudemmissa luterilaisen opin esityksissä keskustellaankin aiempaa vapautuneemmin varhaisen kirkon oppiperinteen kanssa ja jopa korostetaan yhteyttä siihen.

Myönteistä suhtautumista rakentava yhteys ortodoksisuuteen näkyy ikonien ja idän kirkon hengellisyyden arvostamisena.

Ortodoksisuuden muodot ja menot eivät enää ole luterilaisen tulkinnan mukaan taikauskoa, vaan autenttista kristillisyyttä.

Muutosten seurauksena luterilaisen kirkon suhteita ortodoksisuuteen kirkkoon leimaa myönteisyys. Suomen ortodoksinen kirkko koetaan pienestä koostaan huolimatta tärkeäksi keskustelukumppaniksi.

Ajankohtaisia virtauksia

Ortodoksien kirkon strategiassa vuosien 2016–2020 yleisortodoksinen yhteistyö ja ekumeeninen toiminta mainitaan peräkkäisissä lauseissa: ”Kirkko toimii aktiivisesti ortodoksisten kirkkojen välisessä yhteistyössä. Ekumeenisessa työssä kirkko on mukana sekä paikallisesti, valtakunnallisesti että kansainvälisesti.”

Arkkipiispa Leo on tuonut voimakkaasti esille näkemyksen yleisortodoksien yhteyden velvoittavuudesta Suomen paikallisen kirkon elämässä. Hänen mukaansa Suomen ortodoksinen kirkko on elimellinen osa ortodoksista maailmaa ja toimii yhteisessä linjassa muiden ortodoksien kirkkojen kanssa.

Suomen ortodoksien kirkon rakenteellinen ja toiminnallinen yhteys Konstantinopolin ekumeeniseen patriarkaattiin on vahvistunut patriarkka Bartolomeoksen kaudella. Suomen ortodoksien kirkon 90-vuotisjuhlassa vuonna 2013 patriarkka korosti voimakkaasti paikalliskirkkomme yhteyttä Konstantinopolin äitikirkkoon.

Suomalaiset piispat ovat viime vuosina olleet aktiivisesti yhteydessä ekumeeniseen patriarkaattiin ja Suomen kirkon asioita on myös käsitelty Konstantinopolin piispainsynodissa.

Samalla kun Suomen ortodoksinen kirkko on osa maailmanlaajuisia ortodoksisuutta, vaikuttavat sen toimintaan myös kansalliset ja kansainväliset ekumeeniset yhteydet ja ekumenian ilmiöt.

Kesällä 2016 kokoontunut yleisortodoksinen synodi linjasi periaatteita ja käytänteitä, joiden mukaisesti myös Suomen kirkon tulee jatkossa toimia ekumeenisissa keskusteluissa. Synodin esittämä vaatimus ”panortodoksinen ykseyden hengen vaalimisesta” vaikuttaisi osoittavan, että paikallisen kirkon tulee herkästi kuunnella ortodoksien maailman sisäisiä ja ekumeenisia virtauksia.

Sinänsä synodin linjaukset eivät näyttäisi edellyttävän suuria muutoksia Suomen ortodoksiselta kirkolta ekumeenisessa kanssakäymisessä.

Menneisiin vuosikymmeniin verrattuna Suomen ortodoksinen kirkko tuo nykyään rohkeammin oman äänensä esille kirkkojenvälisissä asioissa.

Vuonna 2015 järjestetyssä Konstantinopolin patriarkaatin piispojen kokouksessa arkkipiispa Leo esitti kommenttipuheenvuoron koskien luterilaisten kanssa käytävää dialogia. Puheessaan hän nosti esille dialogin ja arkisen ekumeenisen kanssakäymisen kipukohtia.

Vuoden 2016 kirkolliskokouksen avauspuheenvuorossa arkkipiispa nosti ongelmana esille Suomen luterilaisen kirkon keskuudessa käynnissä olevan selvityksen ehtoollisvieraanvaraisuudesta eli kysymyksen muiden kristittyjen mahdollisuudesta osallistua luterilaisen kirkon ehtoollispöytään.

Ortodoksien kirkkokäsityksen mukaan ehtoollinen on kirkon jäsenyyden merkki ja sinetti. Siksi ortodoksit osallistuvat ehtoolliselle ortodoksisissa kirkossa. Koska muut kristityt eivät ole ortodokseja, he eivät voi osallistua ehtoolliselle ortodoksisissa kirkossa. Vastaavasti ortodoksien ei tule osallistua muiden kirkkojen ehtoolliselle.

Arkkipiispan viimeaikaiset esiintymiset osoittavat, että paikallisen ekumeenisen vuorovaikutuksen merkityksiä ja mahdollisuuksia arvioidaan Suomen ortodoksisissa kirkossa aiempaa selkeämmin osana sekä yleisortodoksista yhteydenpitoa että ortodoksien maailman ekumeenista toimintaa.

Myös kirkkojenvälisiä kipeitä kysymyksiä tarkastellaan aiempaa avoimemmin.

Vaikeitten asioiden esille nostaminen kielii kirkkojen välisestä luottamuksesta. Ortodoksien on tämän päivän Suomessa mahdollista kertoa oma mielipiteensä pelkäämättä.

Ortodoksien vähemmistöidentiteetin vahvistuminen piirtyy yhtenä kantavana teemana esiin Suomen ortodoksien kirkon 1900-luvun historiassa. Se on myös osa ekumeenisten suhteitten historiaa ”ekumenian mallimaassa.”

*Professori Pekka Metso
Itä-Suomen yliopisto*

Luterilainen reformaatio ja ortodoksinen kirkko

Martti Lutherin aneteeseistä alkanut luterilainen reformaatio on muuttanut varsinkin läntistä maailmaa perusteellisesti. Se on piirtänyt Euroopan kartan uudestaan ja muovannut suomalaista kulttuuria.

Luterilainen reformaatio on vaikuttanut roomalaiskatoliseen kirkkoon ja synnyttänyt monia protestanttisia suuntauksia, jotka katsovat liittyvänsä tavalla tai toisella reformaation perintöön. Luterilaisia on 70 miljoonaa, mutta reformaation perintönä syntyneisiin kirkkoihin kuuluu yli 500 miljoonaa kristittyä.

Reformaation merkivuosi koskettaa siis historiallisesti katolilaisia ja monia vapaiden suuntien kristittyjä. Mutta mitä ortodoksin pitäisi ajatella luterilaisesta reformaatiosta? Miten ymmärtää sitä oikein?

Siitä päättävät tietenkin ortodoksit itse. Reformaation tutkijana rohkenen esittää joitakin tulkinnan avaimia.

Hengellisen elämän ongelmia lännen kirkossa

Ensiksi on ratkaisevaa ymmärtää, että varsinkin 1000-luvulta lähtien idän ja lännen kirkkojen teologinen kehitys kulki eri suuntaan. Luterilainen reformaatio on 1500-luvulla syntynyt vastareaktio nimenomaan lännen kristikunnassa 1100–1500 välisenä aikana tapahtuneeseen kehitykseen ja tapoihin, jotka olivat idässä pitkälti tuntemattomia. Reformaatio on lännen kirkon sisäinen perheriita aiheista, joita idässä ei juuri tunnettu.

Kyse ei ollut siitä, että luterilaiset halusivat perustaa uuden kristinuskon light-version, vaan usein päinvastoin juuri vastareaktiota uusiin oppeihin ja tapoihin, kuten Augs-

burgin tunnustuksesta käy ilmi: ”Seurakuntamme eivät missään uskonkohdassa poikkeä katolisesta kirkosta, vaan ovat ainoastaan poistaneet muutamia väärinkäytöksiä, jotka ovat uusia ja vastoin kirkkolain henkeä omakuttuja.” Ponnekkaasti todetaan, että ”me olemme mitä suurimmalla huolella pyrkineet estämään uusien epäkristillisten oppien leviämisen seurakunnissamme.”

Pääsyynä ongelmiin luterilaiset pitivät 1100-alkanutta kristillisen aristotelismin projektia, siis sitä, että kristillistä uskoa ja sakramentteja oli alettu selittää pakanallisen Aristoteleen filosofian avulla. Tämän seurauksena esimerkiksi oppi vanhurskauttamisesta eli siitä, kuinka Jumala toimii saattaakseen

syntisen ihmisen pelastavaan yhteyteensä, oli vääristynyt – ja sen mukana moni muu asia.

Aristoteleen mukaan hyväksi ihmiseksi tullaan tekemällä hyviä tekoja. Tämän ujutaminen kristilliseen teologiaan oli johtanut käsitykseen, että ihminen kykenee tulemaan Jumalalle kelpaavaksi tekemällä hyviä tekoja, jotka Jumala lukee ansioiksi. Luterilaisten mielestä tällainen oppi teki Jumalan armon turhaksi, loukkasi Kristuksen sovituskuolemalle kuuluvaa kunniaa ja oli ristiriidassa Paavalin opetuksen kanssa.

Reformaattoreiden mielestä ansioiden tavoittelu oli synnyttänyt arveluttavia tapoja. Tällaisina pidettiin esimerkiksi anekap-paa ja tapaa ostaa ja myydä messuja kiirastullessa olevien puolesta. Ne näyttivät tekevän Jumalan armosta kauppatavaraa. Koettiin, että kirkon käytännön elämässä Raamattu oli menettänyt ohjaavan merkityksensä. Maallikoilta oli kielletty ehtoollisviini vastoin Kristuksen asetusta ja papeilta oikeus perheeseen vastoin alkukirkon käytäntöä. Luterilaisten mielestä paavi verotti pohjoisia hiippakuntia kohtuuttomasti ja käytti varoja omiin sota-joukkoihin ja ylelliseen elämäntyyliin.

Ongelma ei sinänsä ollut tapojen ikä, vaan sisältö: monet tavat näyttivät olevan ristiriidassa Kristuksen evankeliumin tai varhaiskirkon käytännön kanssa.

Luterilaisuus on reformikatoililaisuutta

Ongelmista huolimatta reformaatio ei halunnut perustaa uutta kirkkoa, vaan uudistaa katolista kirkkoa sisältä päin. Luterilaisuus oli katolisen kirkon sisäinen reformiliike. Tämä käy selvästi ilmi vaikkapa Augsburgin tunnustuksen esipuheesta: ”Toivomme on, että niin kuin me elämme ja taistelemme yhden ainoan Kristuksen alaisina, me voisimme myös elää yhdessä ja yksimielisinä yhdessä ainoassa kristillisessä kirkossa.” Kirkosta puhutaan aina yksikössä.

Lutherin korostukset saivat nopeasti kannattajia tavallisen kansan, papiston ja maallisten ruhtinaiden piiristä, mutta reformaatiolla oli kannattajia myös katolisen kirkon hierarkian huipulla. Esimerkiksi vaikutusvaltaiset kardinaalit Gasparo Contarini, Jacopo Sadoletto, Reginald Pole ja taidemaalari Michelangelo kuuluivat Spiritualinimiseen uudistusliikkeeseen, joka korosti monia samoja asioita kuin luterilainen reformaatio: Jumalan armoa, vanhurskauttamista yksin uskosta ja Raamatun arvovallan vahvista-

mista kirkon hengellisessä elämässä. Siksi heitä on joskus kutsuttu Italian ”evangelisiksi”. Reformaattoreiden lailla he arvostelivat myös kirkon väärinkäytöksiä, kuten armon kaupallistamista, sukulaisten suosimista ja virkojen myyntiä.

Reformikardinaali Pole hävisi paavin vaalin vain yhdellä äänellä 1550. Kun Polen ankarin kriitikko, kardinaali Carafa voitti paavin vaalin 1555, kardinaali Pole menetti asemansa ja joutui pakenemaan inkvisitiota Englantiin. Reformaation korostuksia sympatiseeraava liike masennettiin.

Reformaation ja ortodoksisen teologian yhteisiä korostuksia

Luterilaiset reformaattorit vetosivat melko harvoin ortodoksisen kirkon auktoriteetteihin puolustaessaan korostuksiaan. Tuolloin idän ja lännen kirkot elivät omaa elämäänsä, eikä niiden välillä ollut juurikaan vuorovaikutusta.

Tästä huolimatta monet luterilaisen reformaation korostukset näyttävät samansuuntaisilta ortodoksisen teologisen perinteen kanssa.

Näkyvin niistä oli kysymys paavin vallasta. Paavi Bonifacius VIII oli julistanut vuonna 1302 bullassaan Unam sanctam, että paavin vallan alaisuudessa oleminen (subesse) on jokaiselle ihmisolennolle pelastuksen välttämätön ehto. Luther arvosteli jyrkästi tällaista ehtoa ja piti sitä paitsi Raamatun myös vallitsevien faktosten vastaisena: ”Moskovalaisilla, valkovenäläisillä ja kreikkalaisilla” on oikea oppi, sakramentit ja virka, vaikka he eivät ole koskaan olleet paavin alaisuudessa eivätkä tunnustaneet oppia Jumalan erityiseen käskyyn perustuvasta Rooman paavin ylivallasta.

Luterilaiset tunnustuskirjat vetosivat ortodoksisen liturgiaan puolustaessaan Kristuksen todellista läsnäoloa ehtoollisen leivässä ja viinissä ja vastustaessaan reaaliapresenssin kieltäviä radikaalireformaattoreita: ”Tiedossamme on, ettei ainoastaan Rooman kirkko pidä kiinni siitä, että Kristus on ruumiillisesti läsnä, vaan myös kreikkalainen kirkko on samaa mieltä. Senhän todistaa heidän ehtoollisliturgiansakin: siinä pappi selvin sanoin rukoilee, että leivästä sen muututtua tulisi itse Kristuksen ruumis.”

Raamattu on ylin normi ja sisältää Jumalan ilmoituksen. Toisaalta se tarvitsee oikeita tulkinnan avaimia, joista yksi on kirkon traditio. Esimerkiksi luterilaiset tunnustuskirjat alkavat liittymisellä vanhan kirkon kolmeen

uskontunnustukseen. Augsburgin tunnustuksessa viitataan kirkkoisiin, ekumeenisiin kirkolliskokouksiin, ja liturgisiin teksteihin osoituksena Jumalan sanan oikeasta tulkinnasta. Samalla torjutaan vanhan kirkon hylkäämät harhaopit ja radikaalireformaation ”uudet harhat”.

Reformaatio halusi luopua monista keskiajan katolisista käytännöistä, jotka olivat suhteellisen uusia ja idässä tuntemattomia. Se myös puolusti kuvia ja kirkkotaidetta radikaalireformaation piiristä nousseita kuvainraastajia vastaan.

Toisaalta luostarilaitosta, pyhien avuksi-huutamista ja ankaria paastosäädöksiä koskeva kritiikki oli sen luontoista, että ortodoksisen patriarkan oli niitä vaikea ymmärtää 1570-luvulla käydyissä oppikeskusteluissa.

Lännen kirkon perillinen

Vaikka luterilaisten kritiikki ”uusista” katolista tapoja vastaan voi sopia monessa asiassa yhteen ortodoksisen opin ja käytännön kanssa, luterilaisuus on historiallisesti lännen kirkon lapsi. Ekumeenisen strategian mukaan Suomen evankelis-luterilainen kirkko katsoo olevansa osa yhtä, pyhää, apostolista ja katolista kirkkoa ja ”jatkaa maassamme lännen kristillistä perintöä”.

Se liittyy lännen kirkon liturgiseen perinteeseen. Messun rakenne on käytännössä sama kuin anglikaaneilla ja katolilaisilla. Avoimuus nykyajan aatevirtauksille on pitänyt luterilaisia kiinni ajassa, mutta valitettavasti joskus vienyt myös vääränlaiseen mukautumiseen. Kirkko on aina semper purificanda, puhdistusta kaipaava, kuten Vatikaanin toisen konsiilin kirkko-asiakirja osuvasti sanoo.

John Meyendorff, 1900-luvun merkittävä ortodoksiteologi, katsoi, että luterilainen teologia palasi myös pelastusopissa vanhaan käsitykseen pelastuksesta Jumalan ja Saatanan välisenä taisteluna: ”Luterilainen teologia palautti tämän raamatullisen ja patristisen käsityksen pelastuksesta draamana takaisin keskukseen. Lutherin kanto huolta kirkon katolisesta traditiosta ja myös Augsburgin tunnustus väittää olevansa pelkästään varhaisen apostolien uskon puhdistus kaikenlaisista inhimillisistä filosofisista malleista” (Catholicity and the Church, 68–69).

*Piispa Jari Jolkkonen
Suomen luterilainen kirkko,
Kuopion hiippakunta*

Reformaation merkkivuosi - arvokas mahdollisuus lähestymiseen

Vuonna 2017 muistelemme reformaation alkuhetkiä. Kristittyjen ykseys on Jeesuksen tahto (vrt. Joh. 17:11), jonka vain Jumala voi saada aikaan. Kirkon ykseys on Pyhän Hengen suurimpia ihmetekoja, merkki Jumalan läsnäolosta ihmisten keskellä. Meidän syntimme synnyttävät erimielisyyttä, Hengen lahjat yhdistävät ja luovat ykseyttä moninaisuudessa.

Reformaation merkkivuosi on kutsu muistella yhteisen historiamme tärkeitä vaiheita ja haasteita. Jumalalla on aikansa ja logiikkansa (vrt. 2 Piet. 3:8). Jumalan logiikka on paradoksaalista, viisautta ristiinnaulitun hulluudessa, voimaa hänen heikkouudessaan (vrt. 1 Kor. 1:24-25). Tämä logiikka hallitsee myös kirkon historiaa.

Kirkon tie heijastaa jokaisen kristityn vaelusta: on jatkuvasti uudistuttava. Kirkon reformin todellinen päähahmo on Pyhä Henki – meiltä se vaatii nöyryyttä ja kuuliaisuutta. Kuuliaisuuden ensimmäinen askel on kuunteleminen: on opittava kuuntelemaan. Siksi pyhimykset ovat aina olleet kirkon ratkaisevia uudistajia. Varhaiskirkon erämaaisät tavoittelivat evankeliumin jyrkkää ja jylhää puhtautta. Pyhät Franciscus ja Dominicus 1200-luvulla olivat oman aikansa radikaaleja, jotka uudisti-

vat kirkkoa sisältä päin. Pyhän Hengen ratkaisuja ei voida ennustaa valmiilla kaavoilla.

Näin on myös kirkon näkyvän johdon tasolla. Trenton kirkolliskokous tuskin olisi koskaan toteutunut ilman protestantismien painetta; silti se oli reformikonsiili, aitoa katolista uskonpuhdistusta, jota ei pidä redusoida sitä ympäröiviin olosuhteisiin. Erilainen esimerkki katolisesta reformista ja uskonpuhdistuksesta oli Vatikaanin II kirkolliskokous (1962–1965), jonka keskeisiä hedelmiä oli laajamittainen orientaatio kristittyjen ykseyden suuntaan. Viime aikojen paavit – pyhä Johannes XXIII, autuas Paavali VI, pyhä Johannes Paavi II, Benedictus XVI ja Franciscus – ovat kaikki omalla karimallaan jatkaneet tällä tiellä.

Ihmisten uudistuspyrkimykset

On luonnollista, että meidän ihmisten uudistuspyrkimykset eivät aina tuota toivottua

tulosta. Tästä on esimerkkinä myös Martin Lutherin aloittama reformi, jonka julkinen lähtölaukaus kuultiin vuonna 1517. Luther oli tuolloin katolilainen ja piti itseään katolilaisena; hänen tavoitteenaan ei ollut synnyttää hajaannusta ja skismaa, vaan palauttaa rakastamansa kirkon puhtaus ja uskottavuus. Vuosi 1517 on täynnä jännitettä, joka panee miettimään vaihtoehtoja.

Kristittyjen ykseyteen voidaan soveltaa kielikuvia, joita on perinteisesti käytetty kuvaamaan ihmisen uudistumista Kristuksessa. Se on uudistumista Pyhän Hengen voimalla, mikä edellyttää meiltä tyhjentymistä ja nöyryymistä. Augustinus kirjoittaa, että sielu on kuin astia, jonka synty täyttää etikalla; uudistuminen edellyttää astian puhdistamista, jotta Jumalan armon hunaja voisi täyttää sen. Jos etikkaa ei poisteta, hunaja menettää ihanautensa.

Ristin Johannesta seuraten paavi Johannes Paavali II puhui ekumeenisesta *kollektiivisen muistin puhdistamisesta*. Kollektiivinen muisti perustuu traditioon ja historiankirjoitukseen; on poistettava sinne kerääntynyt etikka. Tällä saralla on tehty arvokasta ykseytyötä viimeisten 50 vuoden aikana molemmin puolin reformaation historiaa. Vastaavasti katolisten ja ortodoksien välillä on pyritty ymmärtämään paremmin yhteisiä lähtökoh-
tia ja keskinäisiä eroja sekä historian haasteita. Jumala, historian Herra, ei tee tapahtuneita asioita tapahtumattomiksi, mutta Hän voi muuttaa niiden merkityksen, valaisten niitä kärsivällisen rakkautensa lämmöllä.

Kohti alkuperäistä puhtautta

Vuoden 1517 tapahtumat eivät ehkä sittenkään tarjoa syvemmän ykseyden avaimia. Sama pätee katolilaisia ja ortodokseja jakaviin tapahtumiin ja muistoihin. Meidän on katsot-

tava yhdessä toisaalta syvemmälle historiaan, toisaalta kauemmas tulevaisuuteen. Kirkon autenttinen, raikas ja hedelmällinen uudistuminen on aina jollain tavalla sen syvimpien juurien uutta löytämistä.

Lutherille, kuten kaikille oikeille uudistajille, oli ratkaisevaa paluu evankeliumin alkuperäiseen puhtauteen. Luther oli kuitenkin oman aikansa lapsi, hengellisyydeltään ja kategorioiltaan keskiaikainen. Voimme seurata hänen ihannettaan, vaikka emme seuraisi kaikkia hänen ratkaisujaan. Meillä on tänä päivänä perusteellisempi ja täsmällisempi käsitys kirkon varhaishistoriasta ja -hengellisyydestä sekä Raamatun syntyvaiheista ja tulkinnasta eri aikoina.

Luther halusi myös palauttaa Jumalan Sanan jumalanpalveluksen keskiöön. Tavoite oli tärkeä; tänään ymmärrämme yhä paremmin, että Raamattu on kirjoitettu ennen kaikkea *kuultavaksi*. Raamattu on kotonaan kirkon liturgiassa. Liturgiassa Pyhät Kirjoitukset kohtaavat tavoitteensa ja täyteytensä, lihaksi tulleen Jumalan Sanan, Kristuksen. Tätä periaatetta seuraten kirkkoisät avasivat Vanhan Liiton tapahtumia laajalle yleisölle kreikkalaista allegorista metodia kriittisesti soveltaen.

Yhteisten juurien löytämistä edustaa myös uusi, pääosin suomalainen Luther-tutkimus, joka on tuonut Lutherin lähemmäksi kreikkalaisten kirkkoisien *theosis*- eli jumalallistumisoppia, jolla on vastineensa läntisessä pyhittävän armon teologiassa. Tämä havainto vaatii lisätyötä; se on kutsu syventyä kirkkoisien hengellisyyteen ja teologiseen kokonaisvisioon.

Kirkkoisien aarreaitta

Vaikka kirkkoisät ovat meistä ajassa kaukana, he ovat hengellisesti ja kulttuurisesti meitä lähellä. Valtaosa kirkkoisista eli aikana, jona kristityt kärsivät toistuvia vainoja, sillä vähemmistönäkin he uhkasivat pakkanaalista valtakulttuuria. Tämä on yhä selvemmin meidän kutsumuksemme. Samalla kun hengetön tapakristillisuus hukkuu maallisen hedonismin aaltoiin, kirkkoisien aarreaitasta voimme ammentaa toivoa ja oivalluksia uutta evankeliointitehtäväämme varten. Kirkkoisät muistuttavat meitä jatkuvasti siitä, että lapsenomainen luottamus Isää kohtaan on luottamusta Kristukseen, lihaksi tulleen Jumalan Poikaan; luottamus Kristukseen on luottamusta Pyhään Henkeen, ja luottamus Pyhään Henkeen on luottamusta kirkkoon, Jumalan morsiamen, joka Rakkaansa esimerkkinä seuraten pyhittyy vainojen keskellä ja niistä huolimatta elää ikuisesti.

Aikamme leimallisia haasteita ovat juuri kristittyjen ykseys ja uusi evankeliointi. Näillä haasteilla on syvä yhteys. Toisaalta ykseys on uskottavuutemme perusehto: *Niin tulee heidänkin olla yhtä (...), jotta maailma uskoisi sinun lähettäneen minut* (Joh. 17:21). Toisaalta kristittyjen supistuminen vähemmistöksi ja joutuminen vainojen kohteeksi rohkaisee meitä etsimään kadotettua ykseyttä, kuten Suomessakin asunut Vladimir Solovjev näki Lyhyessä kertomuksessaan antikristuksesta jo runsaat sata vuotta sitten. Solovjevin visiossa ykseys oli toteutumaisillaan, mutta tarina loppui kesken juuri 2000-luvun kynnyksellä. Ykseyden toteutuminen ei ole meidän käsissämme, mutta Pyhän Hengen työ on sitä helpompaa, mitä vahvemmin elämme uskomme yhteydessä eri aikojen kristittyihin ja taivaalliseen kirkkoon – ja mitä luottavammin jättäydymme päivittäin Hänen herkkiin, vahvoihin käsiinsä.

Oskari Juurikkala
Kirjoittaja toimii katolisena pappina
Helsingissä

**Kirkkojen ykseys
on merkki Jumalan
läsnäolosta ihmisten
keskellä.**

Miska ja Nina Karin eskarilaiskaksoset piirsivät perheensä. Hermanin kuvassa perhe katsoo ilotulitusta. Anastasian kuvassa hän itse hoitaa heppaa, Hemppa katsoo äitiä, äiti katsoo Hemppaa ja isi tietenkkin kokkaa.

TUOMAS KALLONEN

Rakkaus on kestävyysslaji

Kun Nina ja Miska Kari nuorina tutustuivat, he tanssivat 18 tuntia humppaa putkeen. Kolme vuotta myöhemmin vaihdettiin kihlasormuksia Miskan kotikirkossa Viinijärvellä. Siellä otettiin myös avioliiton ensiaskeleet ja kastettiin heidän kaksosensa, Anastasia ja Herman. Ekumeenisessa perheessä kohtaavat kahden kirkon perinteet.

Aika 17 tuntia, 55 minuuttia. Se oli 15-vuotiaan Ninan ja 18-vuotiaan Miskan loppuaika Joensuun Humppamarkkinoiden 1998 SM-maratonissa.

– Oli se oikeasti sm-touhua, kun ne samat biisit alkoi soimaan uudestaan ja uudestaan, Miska huokaa.

– Oltiin kolmansia, moni konkaripari jäi taakse! Palkintona oli Ruotsin risteily vähän paremmassa hyttiluokassa.

Kumpaakaan ei kotvaseen humpattanut. Tanssiotteesta ei päässyt irti yhtä helposti. Valmentajan kisaan arpoma pari alkoi kohta seurustella.

– Olin 16-vuotias romantikko. Enkö olisi ihastunut komeaan nuoreen herrasmieheen, joka tykkäsi tanssia, toi minulle kukkia, leipoi itse päiväkahvien pullat ja valmisti illallisia! Nina hymyilee.

– Ihan kuin olisimme syntyneet väärälle vuosikymmenelle. Viimeiset nuoret lavatanssirakastuneet! Miska säestää.

Pitkä kuuma päivä

Lupaavan maraton-alun jälkeen Nina ja Miska lupautuivat toisilleen elämän mittaiseen tanssiin.

– Jaoimme saman arvomaailman, nykymitapuun mukaan kai vanhoillisen, että lapset tulevat vasta ”papin aamenen jälkeen”, Miska kertoo.

Hääpäivä heinäkuussa 2005 oli hautovan helteinen. Vihkipappi isä Pekka Timosen puheesta he muistavat yhden lauseen:

”Jos ette 10 vuoden päästä muista tästä päivästä mitään muuta, ainakin muistatte, että se oli pitkä ja kuuma.”

Kihlapari oli harkinnut vihkimistä molempien kirkkoissa tai molempien pappien läsnäoloa vihkimisessä.

– Tästä luovuttiin selkeyden vuoksi. Häämarssia ja urkuja olin odottanut, mutta jotakin sain vihkimiseen myös omasta perinteestäni: isä sai kirkossa luovuttaa minut Miskalle, Nina muistelee.

Erilaiset kirkolliset taustat tulivat ilmi heti seurustelun alussa, mutta ne eivät herättäneet kummastusta. Molempien suvuissa on sekä ortodokseja että luterilaisia. Miskan koti oli ekumeeninen.

Kun Ninalle ja Miskalle vuonna 2010 syntyi kaksoset, tuli kastekirje perheelle nykykätännön mukaisesti äidin seurakunnasta, siis luterilaisesta.

– Ei meillä ollut suunnitelmaa lasten kastamisesta ennen kuin se tuli ajankohtaiseksi, Miska tunnustaa.

– Tuntui luontevalta, että lapset kastetaan isän kirkkoon, kun siinä meidät vihittiinkin, Nina tuumaa.

Nina osallistui ensimmäistä kertaa ortodoksiseen kasteeseen. Eniten jännitti kaksosten mielipide asiaan.

– Huutoa kyllä riitti kahden edestä, Nina muistelee.

– Hyvin meni! Kumpikaan ei hukkunut kasteastiaan eikä edes hätäpissää päässyt papin hihaan, Miska linjaa.

Nimet Herman ja Anastasia sointuvat ortodoksilta. Pietarissa vuodet 2005–2008 asuneille Ninalle ja Miskalle venäläinen nimiperinne oli tullut läheiseksi.

– Nina keksi tuon Anastasian. Mummoni isä Sortavalasta oli Herman. Minulle nimissä yhdistyy karjalaisuus, venäläisyys ja kansainvälisyys, kaikki minulle tärkeitä asioita, Miska kertoo.

Samaa biisiä päivästä toiseen?

Lapset olivat tervetulleita, ja niitä tulikin keralla kaksi. Kaksinkertainen ilo – ja taakka.

– Ilman kahta käsiparia ei olisi tullut mitään. Niistäkin valui hommat yli, Miska muistelee.

– Vauvat syntyivät keskosina, ja saimme apua sairaalalta. Isovanhemmat olivat suuressa roolissa. Onneksi meillä oli hyvä tuki-verkko ympärillä, Nina kiittelee.

Miska joutui pärjäämään yhdellä jalalla. – Onnettomuuden jäljiltä väärin luutunut nilkkani leikattiin uudelleen. Toivuin leikkauksesta konkaten kaksi tuttipulloa kourassa.

Pelastukseksi koitui rautainen rutiini. Kaksosperheessä ei improvisoida aikatauluissa.

– Meidän tuttavat tietää mikä on OIT: ohjatut iltatoimet alkavat seitsemältä ja päättyvät sänkyyn kahdeksalta.

– Joskus kun unettomana yönä istuin vessassa ja kahdesta huoneesta alkoi samaan aikaan ”weee-eeee!”, tuntui että vedän itseni tästä vessasta alas, Miska muistelee.

Ensimmäisen vuoden jälkeen lastenhoito helpottui, mutta arjen palapeli ei.

Miskan työ Mantsinen Groupin kehityspäällikkönä sisältää paljon reissaamista, asiakkaiden konsultointia Venäjällä ja Etelä-Amerikassa. Nina opiskelee uuteen ammattiin terveydenhoitajaksi. Arki ei tarjoa suuria yllätyksiä.

– Aika suorittamista: lapset aamulla eskaariin, me töihin ja opiskelemaan, takaisin kotiin ja ruuanlaittoon, iltatoimille ja nukkuamaan. Päivästä toiseen.

Väriä viikkoihin tuovat harrastukset. Ninalla ja Anastasialla ne ovat yhteiset: baletti

ja ratsastus. Herman käy muskarissa ja jalkapallossa. Sunnuntai-iltana lapsilla on uimakoulua.

Molemmat vanhemmat liikkuvat ja kuntoilevat paljon. Talvella yhteinen harrastus on hiihtäminen, tosin ei yhdessä.

– Miska nuohooa saman matkan viiteen kertaan, mitä minä hiihdän omaan tahtiin nautiskellen, Nina selittää.

– Minulla pitää olla vähän verenmaku suussa, Miska myöntää nauraen.

Kaksosten syntymä sai Miskan löytämään keittiön.

– Ajattelin, miten jakaa kodinhuollon taakkaa, kun pyykkääminen ei kuulu vahvuuksiini. Opettelin keittiöhommia, ja se lähtikin sitten lapasesta.

– Meillä on käyty kohta kaikki maailman kolkat ja niiden menut läpi. Nyt on korealainen teema: kylmään aikaan sopivat topakat maut lämmittämään ruumista ja sielua!

Hulluus on levinnyt naapuriinkin: äijät kokkaavat kimpassa milloin uzpekistanilaisella valurautapadalla, milloin tandoorilla. Nina ei valita, paitsi joskus keittiön sotkusta.

Meidän ja äidin kirkko

Reilusti yli 90 prosentissa ortodoksien avioliitoista toinen osapuoli ei ole ortodoksi. Ekumeeninen perhe on pikemminkin sääntö kuin poikkeus.

Ninalle ja Miskalle ekumenia ei ensisijaisesti tuo mieleen kristittyjen pyrkimystä näkyvään ykseyteen, yhteen kirkkoon.

Heille ekumenia merkitsee kirkkojen kunnioittavaa rinnakkaineloa ja yhteistyötä, erillaisuuden kohtaamista ja suvaitsemista, ymmärryksen syvenemistä ja ennakkoluulojen poistamista. Tässä mielessä perhe on mitä erinomaisin ekumenian kenttä.

Seurusteluaikana kirkkojen erillaisuus ei tuntunut Ninasta ja Miskasta erottavalta asialta.

– Meillä on sama Jumala, ja maailmankatsumuskin näin arjen vinkkelistä varsin samankaltainen, Miska tuumaa.

Perhe-elämä on tuonut esiin myös erottavia asioita, osittain kipeitäkin.

– Aika harvoin pääsemme kirkkoon kiireisen elämäntilanteen vuoksi. Ja silloinkin minä jään luterilaisena paitsi ehtoollisesta, Nina harmittelee.

– Lapset huomaavat tilanteen ja puhuvatkin jo ”meidän kirkosta ja äidin kirkosta”.

Luterilaisessa kirkossa on esitetty mahdollisuutta ”ehtoollisvieraanvaraisuuteen” ekumeenisten perheiden kohdalla. Se tarkoittaa, että luterilaisen seurakuntalaisen

kristityillä perheenjäsenillä, jotka eivät ole luterilaisia, olisi lupa käydä luterilaisella ehtoollisella, vaikka kirkoilla ei muuten ole ehtoollisyhteyttä.

- Se ei sovi ortodoksiseen käsitykseen ehtoollisesta. Ehtoollinen on yhteyttä apostoliseen kirkkoon, jonka sanomme uskontunnustuksessa olevan yksi. Emme voi olla samaan aikaan jäseniä kahdessa kirkossa, Miska tuumaa.

- Se ei tarkoita, ettemmekö voisi osallistua muuhun toisen kirkon toimintaan.

Ekumeenisissa perheissä kirkkojen perinteet muodostavat usein jonkinlaisen yhdistelmän.

- Vietämme joulua enemmän luterilaisittain, pääsiäistä taas ortodoksisin tavoin. Lastenpääsiäisenä käymme yhdessä kirkossa, Nina kuvailee.

Vanhemmilla on yhteinen näkemys myös siitä, miten ei haluta juhlia.

- Pääsiäisenä puput menettelee, mutta nohdissa menee raja. Niitä ei meidän talossa suvaita. Samoin Halloweenilta olemme vielä onnistuneet lapset varjelemaan, Miska luettelee.

Nina kokee haastavana, että lapset kyselevät uskonnollisista asioista yleensä häneltä.

- Osaanko selittää asioita oikein, heidän kirkkonsa mukaisesti?

Uskonnolliseen kasvatukseen he toivoisivat tukea kirkolta. Ortodoksisella seurakunnalla ei ollut tarjota lastenkerhoa lasten ollessa pieniä, joten he kävivät luterilaisessa päiväkerhossa. Myös ortodoksia lastenkirjoja voisi olla enemmän saatavilla.

- Perheiden ei-ortodoksia jäseniä voisi vielä enemmän huomioida, jotta he eivät tuntisi oloaan vieraaksi seurakunnan toiminnassa, Miska arvelee.

He ovat kokeneet hyväksi tavan, jossa ortodoksia toimituksia, kasteita, häitä ja hautauksia, selitetään samalla osallistujille. Perheiden juhlissa kun suuri osa juhlaväestä on luterilaisia.

Rakkaus uusiutuu

Nina ja Miska viettivät viime kesänä 11. hääpäiväänsä. Vieläkö romantiikka roihuaa? Miska uskoo, että oikein hoidettuna rakkaus on uusiutuvaa ja muuttaa muotoaan.

- Rakkaus on toki erilaista kuin ennen lapsia. Fyysinen läheisyys ja yhdessäolo ei ole yhtä tiivistä, Nina tuumaa.

- Toisaalta rakkaus toista kohtaan on syventynyt. Nyt ollaan äiti ja isä, meillä on kaksi ihanaa lasta.

Avioliitossa ei ole enää vain ”minun hyvinvointini” ja ”minun tunteeni”. Minusta on tullut me. Minun ponnistukseni rakentavat koko perheen hyvinvointia.

Nina muistuttaa, ettei itseään ja parisuh-

Isä Pekka Timonen johdatti Miskaa ja Ninaa avioliiton ensiaskeleissa. Kruunut pään päällä kuvaavat rakkauden kilvoitusta, marttyyrien kruunuja.

Anastasia ja Herman kastettiin vanhempien yhteisestä sopimuksesta isän ortodoksiseen kirkkoon.

detta pidä perheessäkään laiminlyödä. Pitää olla jokin ihan oma juttu, josta saa virtaa. Ja vanhemmilla joskus keskinäistä aikaa.

- Kun jaksaa tehdä edes pieniä kauniita tekoja parisuhteen hyväksi, se kantaa pitkälle.

Avioliitto on ortodoksisessa kirkossa sakramentti, siis enemmän kuin pelkkä luonnollinen sopimus kahden ihmisen välillä. Kirkko näkee avioliiton rakkaudessa kasvamisen ja kilvoittelun tienä, jonka päämääränä on itse rakkauden lähde, Jumala. Vihkikruunut kuvaavat marttyyrien kruunuja ja rakkauden kilvoitusluonnetta.

- Ylä- ja alamäkien tarpominen uskollisesti toisen rinnalla lujittaa avioliittoa. Perheessä joustavuuden kuminauha venyy ihan uusille

metreille, Miska kuvailee.

Nina vahvistaa, että ruusukimpuilla hurmanneen herrasmiehen kanssa on koettu myös vähemmän ruusuisia hetkiä.

- Piikeistä selviää, kun asioista puhutaan ajoissa ja toista oikeasti kuunnellaan. Avioliitossa molempien on oltava valmiit kompromisseihin ja uhrauksiin, Nina pohtii.

Nina ja Miska elävät keskellä kiireisimpiä ruuhkavuosia. Arjen pyöryksessä huumorintaju ja leikinlasku ovat olleet monen kipeän tilanteen pelastus.

- Synkistely ei johda mihinkään. Nauru pidentää ikää, myös parisuhteen ikää!

Pastori Tuomas Kallonen

Maailmanlaajuinen kirkko tarvitsee ykseyttä

"Minä en rukoile ainoastaan näiden, vaan myös niiden edestä, jotka heidän sanansa kautta uskovat minuun, että he yhtä olisivat,"
Joh 17:21

Johanneksen evankeliumin 17. luku sisältää suurenmoisen rukouksen. Se on Jeesuksen jäähyväisrukous, jota kutsutaan myös Jeesuksen ylimmäispapilliseksi rukoukseksi. Tämän kauniin ja syvällisen rukouksen teemoina ovat Jeesuksen kirkastaminen, Hänen tehtävänsä ja opetuslastensa asema maailmassa, ja ennen kaikkea esirukous myös tulevien opetuslasten eli kaikkien meidän puolesta. Jeesuksen tehtävänä on antaa ikuinen elämä koko ihmiskunnalle, ettei kukaan hukkuisi. Tämä on myös Hänen kirkkonsa, meidän kaikkien missiomme tässä maailmassa.

"Tämä on minun käskyni, että te rakastatte toisianne niin kuin minä olen rakastanut teitä." Vapahtajamme rukousta varjostaa kuitenkin murhe. Kaiken näkevä ja tietävä Jumala näkee laumansa hajaannuksen. Oli ollut aika jolloin Herran lauma, alkuseurakunnan juuret, mahtuivat yhteen ainoaan kalastajaveneeseen Gennetsaretin järvellä. Kristuksen hellä ja rakastava sydän kehotti heitä rakastamaan toinen toisiaan, sillä siitä heidät tunnettaisiin Hänen opetuslapsikseen. Keskinäinen rakkaus oli se avain, joka avasi heidän sydämensä lähimmäisen rakkauden tielle läpi vaarojen ja kuolemankin.

Kristuksen seurakunta on meidän aikaamme suuri, mutta hajallaan. Kirkon ensimmäisistä vuosisadoista alkaen on hajaannus vain lisääntynyt, vaikka kirkkomme suuret opettajat ovat kirkolliskokouksissaan taistelleet harhaoppeja ja hajaannusta vastaan. He päättivät kokouksensa sanoin: "Pyhä Henki ja me olemme päättäneet..." Me tarvitsemme edelleenkin Pyhän Hengen työtä kirkoissamme.

Ekumeenisen työmme tulisi olla ennen kaikkea hengellistä ykseyttä. Se tuo etemme katumuksen ja parannuksen vaatimuksen kaikille kristityille. Luterilainen kirkko muistaa tänä vuonna uskonpuhdistuksen alkamista 500 vuotta sitten. Me tarvitsisimme kuitenkin kaikkien kirkkojen yhteistä reformiliikettä, joka korostaisi kirkon yhteyttä, kokonaisuutta ja täyteyttä. Yksi ihmiskunta tarvitsee vain yhden kirkon ja uusi ihmisyys tarvitsee rakauden hengessä uudistuvan kirkon.

Yksi Paimen murehtii ja etsii vieläkin lampaitaan ja rukoilee meidän puolestamme. Tuohon rukoukseen mekin yhdyimme kaikissa ortodoksisen kirkon jumalanpalveluksissa ja ekumeenisissa yhteiskristillisissä tapahtumissa. Meidän täytyy edelleen lähteä liikkeelle etsimään yhteyttä toisiimme Kristuksen rakkauden hengessä.

KATARINA KOSKIVAARA-ILMONEN

Olen varma, että Kristus iloitsee Taivaan valtakunnan korkeuksissa jokaisesta askeleestamme kohti ykseyttä. Yhteiset kokoontumisemme ovat kuin tulevan Jumalan valtakunnan tulemisen kevään merkkejä. Kevät on tulossa! Me lähestymme pyhää Pääsiäistä. Kristikunnan suurinta juhlaa ja Kristuksen ylösnousemisen ihmettä. Suokoon hyvä ja ihmisiä rakastava Jumala meidän silloin muistaa Jeesuksen rukous: "että he kaikki yhtä olisivat." Silloin Jeesuksen rakkaus toisi ilon myös meidän sielujemme kevääseen.

Kirkossa me koemme todeksi sen mitä merkitsee omistaa Jumalan valtakunta. Elämällä ja osallistumalla sen iloon, rauhaan ja rakkauteen. voimme karkottaa pois sen pelon, jota tämä maailma meille aiheuttaa. Kirkko ei ole vain piispojen, pappien, eikä vain maallikoidenkaan kirkko, vaan Kristuksen kirkko. Siinä koko maailman laajuudessa kokonaisuudessa meillä kaikilla on oma tärkeä tehtävämme kykyjemme ja armolahjojemme mukaisesti. Meidän kaikkien tehtävä on johdattaa sinne muitakin rakkauden hengessä. Tässä tehtävässä meidän on oltava Kristuksen opilaita ja seuraajia, oman aikamme apostoleja. Tässä työssä meidän odotetaan osoittavan keskinäistä rakkautta ja yksimielisyyttä, kärsivällisyyttä ja lujaa luottamusta Jumalan johdatukseen. Ilman aitoa rakkauden henkeä parhaimmatkaan pyrkimyksemme eivät tuota aitoa ja uskottavaa tulosta. Olkoon lujaa usko ja vilpittömä rakkaus voimamme tiellä kohti Jumalan valtakuntaa, jota jo nyt voimme kaikki katsella rakastavin silmin lähimmäistemme kautta. Näin me voimme yhdessä ymmärtää ja kohdata tämän maailman ahdistuksen. Me olemme matkalla. Näyttäkäämme tietä muillekin.

Pappismunkki Johannes Parviainen

Ikonit ekumenian tienä

Ortodoksinen kirkko tunnetaan Suomessa erityisesti ikoneista, vaikka myös katolinen ja luterilainen kirkko tunnustavat seitsemännenten yleisen kirkolliskokouksen ikoneja koskevan päätöksen. Ikonien tekniikkaan ja teologiaan alettiin perehtyä 1960-luvulla ortodoksisiin seurakuntiin perustetuissa kerhoissa. Nykyään ikonimaalausta opiskelevat niin ortodoksit kuin luterilaisetkin.

Vuosikymmen takaperin tiedustelin silloiselta luterilaisen kirkon arkkipiispa Jukka Paarmalta, miten heidän kirkkonsa suhtautuu ikoneihin ja ekumeenisten kirkolliskokousten päätöksiin. Hetken pohdittuaan hän totesi luterilaisen kirkon hyväksyvän ikonien kunnioituksen. Paarman vastaus oli oletukseni

mukainen, sillä pyhäinkuvat eivät olleet reformaation asialistalla.

Viisisataavuotisen taipaileensa aikana luterilainen kirkko on luonnollisesti muuttunut ja etäännytynyt kauas jakamattoman kirkon opetuksesta ja perinnöstä myös kuvien kunnioittamisen suhteen. Vasta itsenäistyneessä Suomessa julkaistiin 1920–30-luvuilla, ja vielä

sotien jälkeenkin, Aamun Koitossa artikkeleita, joissa puolustettiin sekä ikonien että Jumalansynnyttäjän kunnioittamista. Tähän oli syynsä. Lukijat haluttiin valistaa tietoisemmiksi ortodoksisen kirkon opetuksesta ikoneista ja antaa heille perusteita puolustautua toisuskoisten ikonien palvontaa koskevia väitteitä vastaan. Tuohon aikaan Aamun Koittoa luki-

vat lähes pelkästään ortodoksit, joten luterilaisten tietoisuuteen ei oikea opetus vielä sitä kautta kantautunut. Eikä ole kovinkaan monta vuosikymmentä siitä, kun ortodoksit saivat vielä kuulla olevansa kuvien palvojia.

Ikonimaalauksen alkutaival

Sotaa seuranneena kirkollisen uudisrakentamisen aikana ei ikonimaalareita ollut. Valamon maalarimunkit olivat jo kuolleet ja vaikka kysyntää ehkä oli jonkin verran, ei ikonimaalaukseen perehtyneitä löytynyt Suomesta. Uusiin pyhäkköihin riitti vain rajallinen määrä Neuvostoliitolle luovutetulta alueelta evakuoituja ja pääosin tyyliään akateemisia ikoneja. Suurimman osan uusiin kirkkoihin ja rukoushuoneisiin tarvittavista ikoneista tilattiin öljyväreihin työskennelleiltä nuorilta luterilaisilta taidemaalareilta Helge Dahlmanilta, Veikko Marttiselta ja Pentti Melaselta. Tito Collianderilta tilattiin ikonit Jyväskylän Kristuksen ylösnousemuksen kirkkoon, joka oli ensimmäinen uusista kirkkoista. Toiselta ortodoksilta, taidemaalari ja lavastaja Martha Neiglick-Platonoffilta, sen sijaan tilattiin ikoneja useisiin uusiin pyhäkköihin. Luterilaisten taidemaalarien tavoin myös hän työsti pyhäinkuvansa öljyväreihin.

Kun jälleenrakennuskausi oli käytännössä jo ohi, heräsi Helsingin venäläistaustaisten nuorten joukossa halu oppia ikonimaalausta. Ensimmäinen ikonimaalauskerho perustettiin vuonna 1963 Helsinkiin. Siihen vaikutti osaltaan se, että vuonna 1958 kaupungin ortodoksiselle hautausmaalle rakennettiin Ivan Kudrjajtsevin piirtämä pyhän profeetta Elian kirkko. Siihen hankittiin temperalla puupohjille maalatut ikonit Pariisissa toimineen Ikona -yhdistyksen maalareilta Georgij Morozovilta ja Jelena Lvovalta. Pyhäinkuvat edustivat ns. perinteistä tyyliä ja innostivat nuoria oppimaan maalaustekniikkaa ja ikonien teologisia perusteita.

Helsinkiäisten mielestä oli tärkeää, että kerhossa pyrittiisiin pyhän Elian kirkon ikonien edustamaan tyyliin ja tekotapaan sekä, että opettajana toimisi ortodoksi. Pian ikonimaalauksinnostus levisi Kuopioon ja Joensuuhun. Keväällä 1964 helsinkiläiset saivat Pariisista käyttöönsä maalauksen tekniikkaa selittävän kirjekurssin, joka suomennettiin ja julkaistiin 1967 Ikonimaalauksen alkeet -kirjasena. Samana vuonna aloitti Espoossa toimintansa myös katolisen uniaatti-isä Robert de Caluwén johtama Ekumeenisen keskuksen ikonikoulu.

Ikonikerhojen toiminnan alkuaikoina käytiin keskustelua, joka tuntuu nykypäivänä vaikeasti ymmärrettävältä. Pohdittiin esimerkiksi, voiko nainen maalata ikoneja. Väitettiin lisäksi, etteivät maalajaat ikänsä puolesta – suurin osa heistä oli silloin parinkymmenen vuoden ikäisiä – voineet suhtautua kyllin vakavasti työhönsä. Soraäänät kuitenkin vaikenivat arkkipiispa Paavalin annettua siunauksen toiminnalle. Myös maalaustyyliin liittyi ennakkoluuloja, koska ihmiset olivat tottuneet akateemisiin ikoneihin.

Ikonit ekumenian tienä

Ikonimaalauharrastus levisi 1970-luvulle tultaessa Ilomantsia, Jyväskylää ja Oulua myöten koko Suomeen niin ortodoksiin seurakuntiin kuin myös kansalais- ja työväenopistoihin. Taidokkaita opettajia kasvoi sekä Helsingin kerhossa että Kuopiossa Petros Sasakin opissa. Alkuaikoina ongelmana oli yhtäältä väri- ja toisaalta kuvamateriaalin saanti. Ikonikirjoja ei 1980-luvulle tultaessa juurikaan julkaistu ja korttejakin sai vain ulkomailta. Värit olivat keittomaaleihin tarkoitettuja pigmenttejä.

Seurakuntien ikonikerhoihin, joita kutsuttiin jo ikonipiireiksi, pyrki paljon uusia jäseniä. Sen johdosta jouduttiin ottamaan kantaa, pitäisikö piiriin hyväksyä vain ortodokseja, kuten jotkut vaativat. Pääsääntöisesti seurakunnissa katsottiin, ettei keneltäkään evättäisi mahdollisuutta perehtyä ortodoksiseseen uskoon ja ikonioppiin. Luterilaiset maalarit saivat toki ainakin joittenkin seurakuntien ikonipiireissä kuulla vinoilua taustastaan. Tällä jotkut ortodoksit maksoivat takaisin kuulemansa pilkan kuvien palvojista.

Kun ikonimaalauksen suosio oli 1970-luvun puoliväliin tultaessa levinnyt jo varsin laajalle, ilmeni lieveilmiöitä, kuten ikonimaalauksen muuttuminen joillekin ajanvietteharrastukseksi ja liian varhaista oppilastasoisten teosten myyntiä ikoneina. Ikonien oikeaoppisuutta ja laatua pyrittiin kontrolloimaan piispaikokouksen määräyksellä perustetun ikonineuvoston avulla. Siihen nimettiin tiedoiltaan ja taidoiltaan tunnettuja ikonimaalareita ja sen oli tarkoitus työskennellä muutama kerta vuodessa. Ikonineuvosto kokoontui kuitenkin vain pari kertaa vuodessa kahden vuoden aikana. Ajatus kontrollista oli hyvä, mutta osoittautui käytännössä mahdottomaksi toteuttaa.

Ikonimaalaus vahvistaa kristillistä opintietä.

Uskoa vahvistava opintie

Vuonna 1976 perustettiin Suomen ikonimaalarit ry. koko maan kattavaksi opintojärjestöksi. Se on toiminut alusta lähtien ekumenian hengessä eli jäseniksi on otettu kaikkia ikoniteologiasta, ikonimaalauksen historias- ja -tekniikasta kiinnostuneita. Vuodesta 1998 lähtien yhdistys on julkaissut Ikonimaalari -nimistä lehteä, jonka artikkelit lisäävät ikonitietoisuutta alaan perehtyneiden piirissä. Myös 1986 perustettu Valamon opisto on tehnyt uraa uurtavaa ekumeenista työtä järjestämällä eri tason ikonimaalaukskurseja, joihin on kolmenkymmenen vuoden aikana osallistunut satoja opiskelijoita eri kristillisistä yhteisöistä eri puolilta maata.

Vuosikymmenten saatossa ikonimaalauksesta on kehittynyt opintie, jota pitkin kulkien jotkut ovat löytäneet ortodoksisen kirkon hengelliseksi kodikseen ja toiset puolestaan vahvistuneet omassa kristillisessä vakaumuksessaan.

Piispa Arseni

Toisenlainen paasto

Mitä me söisimme ja mitä me joisimme on usein ensimmäinen asia mikä paastosta tulee mieleen. Yltäkylläisyydessä eläessä kieltäytymisestä tulee taitolaji. Viisas ohje on antaa kattiloiden kerrankin levätä. Tässä kilvoittelussa ensimmäistä sijaa ei jaeta parhaasta mustekalareseptistä, herkkujen korvaamisesta toisilla eikä toisten ihmisten lautasten ahkerasta tarkkailusta.

Yksi näkökulma paaston ajalle voisi olla luopumisen harjoittelu. Millaiset asiat elämässä ovat loppujen lopuksi varsin turhia oikeasti tärkeiden asioiden rinnalla? Viekö television katsominen päivistäni tunteja? Harhailenko sosiaalisessa mediassa enemmän kuin kohtaan ihmisiä kasvotusten? Missä minä olen silloin, kun en ole läsnä lähimmäiselle? Saisinko tämän paaston aikaan aikavarkaitani

kiinni? Jaksaisinko mennä pyhänä kirkkoon? Tai luopuisinko siitä, että katselen maailmaa vain kriittisesti? En etsisikään joka asiasta viitettä, vaan uskaltaisin nähdä asiat jotka ovat hyvin. Varjelin kieltäni ja korvaisin arvostelun puhumalla lähimmäiselle ystävällisesti. Tai edes kerran päivässä ilahduttaisin toista kiitoksella.

Mutta mistä voi luopua ihminen, joka on joutunut jättämään kaiken taakseen? Missä

määrin on mielekästä pohtia paaston merkitystä sodan keskellä, pakolaisuudessa tai muutoin köyhyydessä elävien näkökulmasta?

Pitkä paasto

Kisumun ortodoksinen piispa Athanasios Keniasta kiittää Luojaa siitä, että tänään pystyttiin viemään ruoka-apua Turkanan alueelle. Vuosi sitten Luoteis-Keniassa Ugandan, Etelä-Sudanin ja Etiopian rajoilla kärsittiin kui-

vuudesta. Lämpötila kohosi pitkälti yli 40 asteen ja jopa vuohet kävelivät sisälle kirkkoon etsimään varjoa. Tänä päivänä kuivuutta on kestänyt vuoden pidempään. Kunnan sateista on vuosia.

Suurin osa turkanalaisista on paimentolaisia. Kun sateet jäävät tulematta, elämä käy hauraaksi. Vuosi sitten kuivuus koetteli noin 600 000:en kenialaisen elinmahdollisuuksia. Tänä vuonna, kun sateita ei ole vielääkään saatu, luku on noussut jo yli 1,2 miljoonaan. Piispa mietti ilmastonmuutoksen vaikutusta ja pitää mahdollisena sitä, että alue voi muuttua tulevaisuudessa paimentolaisille ja heidän karjalleen elinkelvottomaksi.

Isä Evangelos kertoo karuissa oloissa elävästä paimentolaisheimosta, jossa ruokavalio koostuu lähes yksinomaan verestä ja maidosta. Paastosääntöjen soveltaminen niissä oloissa ei tule murheista ensimmäisenä mielessä.

Samaan hengenvetoon, kun piispa puhuu hätäavun jakamisesta, hän kertoo kuitenkin nuorille ja naisille suunnitelluista koulutuksista, hiippakunnan muista kuulumisista ja toivottaa hyvää paastonaikaa. Kuivuus Turkanassa ei ole mikään uutinen ja tavalla tai toisella elämä jatkuu.

Iltapäivällä ensimmäinen ateria

Keniasta pohjoiseen siintää yksi historian vanhimmista kristillisen asutuksen maista, Etiopia. On paasto aika ja ortodoksit kulkevat aamuhämärässä kirkkoon. Aurinko nousee aamupalveluksen aikana. Paastokuukausina kirkossa käydään tavallista useammin.

Filantropian seurantamatkat Etiopiaan ovat sattumalta osuneet aina suuren paaston ajalle. Niinpä paikallisten arki on tullut tutuksi erityisesti pääsiäiseen valmistautumisen aikana. Matkan aikana on ollut mahdollisuus käydä kirkossa ennen kuin on jatkettu seuraavaan paikkaan.

Ajomatkat hankealueilla kestävät neljästä yhdeksään tuntiin maastosta riippuen. Välillä tiet ovat siinä kunnossa kuin ajettaisiin kivi-pellossa. Jo aamupäivän aikana lämpötila kohoaa niin kuumaksi, että alkaa olla tukalaa. Paikalliset kävelevät auringolta suojassa päivänvarjojen tai huivin alla.

Paaston aikana syömistä kevennetään ja päivän ensimmäinen ateria on vasta myöhään iltapäivällä lounasaikaan. Vanhassa maassa löytää paasto aikaan ravintolastakin kasvisruokaa, vaikka ravintolanpitäjä ei olisi kristitty. Tavallisimmin syödään haudutettua porkkanaa, kaalia ja sipulia sekä erilaisia linssiruokia. Shirokastike on tehty palkokas-

veista ja ruoka tarjoillaan miedosti happaman makuiselta injeeraletulta. Ruoka syödään yhdessä sormilla. Aterian jälkeen juodaan bunnat eli paikalliset kahvit.

Kaukana kotoa

Reilut neljätuhatta kilometriä Etiopiasta pohjoiseen eteemme piirtyy jälleen toisenlainen kuva ihmisten elämästä. Lähi-itä on kristinuskon syntysija ja juuri tällä hetkellä kärsimyksen tyssija. Elämän ja kuoleman raja on päivittäin niin häilyvä, että kaukaa turvallisesta Pohjolasta katsottuna on vaikea käsittää, mitä ihmiset joutuvat kokemaan. Ja miten puhua samassa virkkeessä paastosta, kun lähimäinen on sodan keskellä?

8-vuotias Maryam kysyy vastaopitulla suomenkielellä nimeäni Jyväskylässä. Kyykistyn lapsen viereen juttelemaan ja kehun hänen kaunista nimeään. Vakaviin silmiin syttyy hetkeksi pieni valo, kun hän ymmärtää mitä sanoin.

Lapsia ja aikuisia hyörii seurakuntasalissa viettämässä iltaa. Paikalliset ja muukalaiset yrittävät löytää yhteyttä. Ujostuttaa puolin ja toisin. Naiset kertovat lapsistaan. Tuo ja tuo on minun. Välillä puhutaan suomea kaikilla niillä sanoilla, jotka ovat matkalla tarttuneet mieleen. Sitten joku vaihtaa englanniksi ja muut säestävät arabiaksi. Epävarmuudessa eläminen on raskasta, vieläkään ei olla perillä.

Miesten kesken jotkut korottavat ääntään ja joku menee kahden seisomaan nousseen väliin. Nyt ollaan kylässä. Olkaa hiljaa. Mikähän siinä nyt tuli. Joku selittää, että oli kävelty ehkä tahallaan liian läheltä ja tönäisty ohimennen. On enää niin vähän mikä on omaa ja minkä voi sanoa olevan hallinnassa. Sen vuoksi meille niin pienistä asioista tulee suuria.

Kysyn kuka heistä on Maryamin äiti. Kukaan ei ensin vastaa ja sitten joku sanoo hänen olevan Syyriassa. Yksi ruokaa keittiössä laittavista naisista on tytön mummo. Pieni ihminen on maailmalla ukin ja mummon kanssa. Naiset sanovat että tyttö itkee paljon. Ikävä äitiä on maailman kaikilla kielillä sama.

Myöhemmin yksi naisista lähettää viestin: ”Suomen hallitus suostui. Mä paljon iloinen. Minun koti täällä”. Lupaani tulla käymään kun kuljen seuraavan kerran ohi. ”Minä iloinen että sinä vieras minulle”. Ainakin yksi perhe on päässyt perille. Kuulen että pienen Maryamin matka on jatkunut Ruotsiin monta kuukautta sitten. Kysyyköhän tyttö nyt vastaan-tulijoilta vad heter du?

Filantropia

Isä Evangelos tuntee seurakuntalaistensa elämän.

IHMINEN IHMISELLE

Paasto herättää tutkiskelemaan asioita, joita emme saisi unohtaa paaston ulkopuolellakaan. Ihmiset tarvitsevat toinen toisiaan – eivät huomauttamaan virheistä vaan huomauttamaan, mikä on oikeasti tärkeää. Meistä itsestämme riippuu miten suhtaudumme paaston aikaan. Paastoammeko itseämme vai toisiamme varten? Muuttuuko mikään? Jos siis tämä paasto muistuttaa meitä olemaan ihmisiä ihmisille, otetaan kaikki se hyvä mukaan myös paaston jälkeiseen juhlaan ja arkeen.

Jesajan sanoin: ”Toisenlaista paastoa minä odotan: että vapautat syyttömät kahleista, irrotat ikeen hihnat ja vapautat sorretut, että murskaat kaikki ikeet, murrat leipää nälkäiselle, avaat kotisi kodittomalle, vaatetat alastoman, kun hänet näet, etkä karttele apua tarvitsevaa veljeäsi.”

JARMO IHALAINEN

JARMO IHALAINEN

”Kirkolliset kansanedustajat” hakevat yhteisiä näkemyksiä mm. täysistunnoissa, valiokunnissa, käytäväkeskusteluissa, kirkossa, ruokapöydässä ja saunan lauteillakin.

Talouseliokunnan puheenjohtaja Markku Salminen, palvelukeskuksen johtaja Sirpa Koriala ja arkkipiispa Leo.

Kuin kirkollinen eduskunta

Kirkolliskokous on kuin kirkkokuntamme eduskunta eli sen korkein päättävä luottamustoimielin. Kirkolliskokous kokousti marraskuun viimeisinä päivinä Valamon luostarissa. Päätöksissä kuvastuu mm. satsaukset kirkkokunnan venäjänkieliseen viestintään ja venäjänkielisen papin palkkaamiseen Karjalan hiippakuntaan.

”Kirkolliset kansanedustajat” eli kirkolliskokousedustajat valitaan hiippakunnittain sekä maallikoista, papeista ja kanttoreista. Edustajia on yhteensä 36, joista puolet on maallikkoja. Edustajista 18 tulee Helsingin hiippakunnasta, 13 Kuopion hiippakunnasta ja 5 Oulun hiippakunnasta. Tämä tietenkin johtuu seurakuntien jäsenten määrästä. Eniten jäseniä on Helsingin hiippakunnassa.

Kesäkuussa alkaneelle kolmivuotiskaudella Karjalan hiippakunnan maallikoita edustavat Martti Kähkönen (Kuopion srk), Jarmo Ihalainen (Varkaus), Anna-Katariina Salmikangas (Jyväskylä), Juha Riikonen (Ilomantsi), Matti Tolvanen (Joensuu) ja Pirjo Halonen (Nurmes). Hiippakunnan pappeja edustavat arkkipiispa Sergei (Valamo), Mikko Sidoroff (Joensuu), Ioannis Lampropoulos (Ilomantsi) ja Aleksander Roszczenko (Jyväskylä). Hiippakunnan kanttoreista tuli valituksi Sofia Laukkanen Kuopiosta.

Kirkolliskokouksen tehtäviin kuuluu tehdä päätöksiä kirkon lainsäädäntöä, hallintoa ja taloutta koskevissa asioissa sekä tehdä linjauksia kirkollisen elämän ja toiminnan suhteen.

Kirkolliskokouksessa on viisi pysyvää valiokuntaa, jotka ovat lakivaliokunta, hallintovaliokunta, sivistysvaliokunta, talousvaliokunta ja tarkastusvaliokunta. Kokouksen pääasiallinen työ tehdään juuri valiokunnissa. Kokouksen täysistunnoissa koetaan asioiden virallisen käsittelyn lisäksi myös hieman kirkollista draamaa ja persoonallisia painotuksia. Täysistunnoissa valiokuntien mietinnöt ja subjektiiviset argumentit kasvavat kollektiivisiksi päätöksiksi.

Kirkolliskokoukselle aloitteita voivat tehdä seurakunnat ja kirkolliskokousedustajat. Kokouksen kaikki asiat valmistelee kirkollishallitus.

Kirkolliskokous kokoontuu lähinnä marraskuun viimeisellä viikolla, useimmiten vain kolmen päivän. Käytännöksi on muodostunut, että alkusyksystä kirkolliskokous kokoontuu vapaamuotoisempaan ennakkoseminariin, jossa asioita valmistellaan ja keskustelulle on enemmän aikaa. Myös valiokunnat voivat kokoontua vuoden mittaan. Etenkin talousvaliokunnalla tämä on ollut työtapana (JI).

Kirkollishallituksen tulee päivittää ja arvioida kokonaisvaltaisesti venäjänkielisen ja muun maahanmuuttajatyön tavoitteita, sisältöä ja toteuttamisen suunnitelmaa ennen uusien toimien perustamista. Näin lausahti talousvaliokunta mietinnössään venäjänkielisen papin perustamisesta Karjalan hiippakuntaan.

Kotoutumislaki sitoo myös ortodoksista kirkkoa. Sen mukaan maahanmuuttajan on opittava jompikumpi Suomen virallisista kie-

listä, suomi tai ruotsi. Uuden kotimaan kielen oppimisen kautta tapahtuu kotoutuminen. Tämä on jossakin määrin unohtunut kirkkomme maahanmuuttajatyössä. Voin kuvitella, että paikallisseurakuntien diakoniatyössä esimerkiksi suomen kielen kielituvat olisivat mainiota kaksisuuntaista kotoutumista.

Toissijaista kotoutumislaissa on maahanmuuttajan oman kielen ja kulttuurin säilyttäminen, joita nyt enemmän edistetään kirkossamme venäjänkielisen viestinnän lisäämisellä ja venäjänkielisen papin toimen perustamisella Karjalan hiippakuntaan. Tämän kirkko tekee omista strategisista lähtökohdistaan.

Suomen ortodoksisella kirkolla on jo lukuisia maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä. He osaavat hyvin suomen tai ruotsin kieltä oman äidinkieltensä lisäksi sekä ovat itse ansiokkaasti integroituneet suomalaiseen yhteiskuntaan. He ovat erinomaisia kotouttajia ja kulttuuritulkkeja esimerkiksi venäläisten maahanmuuttajien kotoutumisessa muiden työntekijöiden ja seurakuntalaisten kanssa.

Toivon, että kirkollishallituksella on aikaa ja tarmoa syventyä kotouttamis- ja maahanmuuttopolitiikan painopisteisiin esimerkiksi valtion kotouttamisohjelman ja maahanmuuttostrategian avulla. Kirkon saama valtionavustus on vielä paremmin perusteltu, kun sen toiminnassa näkyy monimuotoinen kotoutustoiminta, ei vain venäjänkielisyyden lisääminen. ♦

Kirkolliskokousedustaja Jarmo Ihalainen

Vetovoimaa ortodoksisesta kulttuurista

– INVESTOINTI- JA KEHITTÄMISHANKKEET ETENEVÄT AIKATAULUJEN MUKAISESTI

Huhtikuussa 2016 Joensuussa alkaneet Vetovoimaa ortodoksisesta kulttuurista investointi- ja kehittämishankkeet etenevät suunniteltujen aikataulujen mukaisesti. Investointihanke kestää reilun vuoden päättyen kesäkuussa 2017. Hankkeessa rakennetaan Ortodoksisen seminaarin ja Ortodoksisen kulttuurikeskuksen välinen piha-alue viihtyisäksi ja toiminnallisesti yhteen kytkeytyneeksi alueeksi. Piha-alueella voidaan jatkossa järjestää erilaisia kulttuuritapahtumia, ja se toimii jo itsessään mielenkiintoisena vierailukohteena. Syksyllä 2016 piha-alueelle mm. laitettiin kiveykset, asennettiin kirkon ulkovalaistus ja pihavalaistus sekä rakennettiin portti. Nyt piharemontti on talvitaulla, ja töitä jatketaan keväällä 2017. Silloin vuorossa ovat siirtonurmien laitto, viheristutukset ja ikonikatos ikoneineen.

Kehittämishankkeessa on marraskuussa avattu hankehakemuksen tavoitteiden mukaisesti uudet nettisivut Ortodoksiselle kulttuurikeskukselle. Sivuilta löytyy tietoa mm. Ortodoksisen kulttuurin säätiöstä, Ortodoksisen kulttuurikeskuksen ajankohtaisista tapahtumista ja kirkkovuodesta sekä linkejä hankkeen

yhteistyötahojen sivustoille sekä tapahtumakalenteri, johon Pohjois-Karjalan ortodoksiset toimijat voivat ilmoittaa tapahtumistaan. Kieliversiot englanniksi ja venäjäksi lisätään myöhemmin. Ortodoksisen kulttuurin säätiö sai lokakuussa 2016 Viipuri-säätiöltä lahjoituksena 34 ikonin kokoelman, jonka alkuperin omistivat viipurilaiset Lea ja Eino Joutsen. Noita ikoneita käytettiin neljässä ikoninurkkauksessa, jotka tehtiin Ortodoksisen kulttuurikeskuksen alakerran tiloihin. Ikoninurkkaukset suunnittelivat ja toteuttivat Antti Narmala ja Petter Martiskainen Valamon konservointilaitokselta. Kehittämishanke on lisäksi ollut mukana järjestämässä ortodoksisen kirkkomusiikin konsertteja, luentoja ja tapahtumia sekä Joensuussa että muualla maakunnassa. Ensi kevään aikana on tarkoitus uusia Ortodoksisen kulttuurikeskuksen pysyvä näyttely, järjestää useita konsertteja ja tapahtumia ja valmistella Vaeltajan polku-reittiä Pohjois-Karjalan ortodoksiin kohteisiin.

Hankkeiden kuulumisia voi seurata facebookissa, nettisivustolta www.ortodoksinenkulttuurikeskus.fi tai tulemalla paikan päälle katsomaan. ♦

VIERASKIRJA

Ortodoksien lahja luterilaisille

Suomessa kansankirkot ovat eläneet vuosikausia sulassa sovussa – ainakin pääsääntöisesti. Hyvä vuorovaikutus on tapahtunut niin seurakuntien ja niiden työntekijöiden välillä kuin myös lukuisissa ekumeenisissa perheissä. On kyse sananmukaisesti vuorovaikutuksesta; vaikuttamme toisiimme.

Yksi kaikkein merkittävimmistä vaikuttamisen alueista on tapahtunut ikonimaalauksen välityksellä. Useat luterilaiset ovat rohkaistuneet lähtemään ikonimaalauskursseille. Lukuisissa luterilaisissa kodeissa ja kirkoissa ekumenia konkretisoituu ja on silmin nähtävissä juuri ikoneissa.

Ristinmerkin tekeminen on monelle suomalaiselle luterilaiselle ortodoksisen kirkon vaikutusta. Jokaisen Lutherin rukousohjeita lukevan pitäisi siltäkin pohjalta tietää, että ristinmerkki kuuluu kristityn hartauselämään. Liturgisesti ja historiallisesti voisi olla luontevaa, että luterilaiset tekevät ristinmerkin läntisen tradition mukaisesti. Ortodoksinen tapa on kuitenkin symboliikaltaan rikkaampi ja historiallisesti vanhempi. Niinpä moni luterilainen tekee ristinmerkin samaan tapaan kuin ortodoksikin.

Luterilaisen kirkon virsikirja on valtaosin läntisen kristikunnan musiikillista perimää. Mutta onpa ortodoksinen pääsiäistroparikin päässyt tähän lauluvalikoimaan ja tullut hyvin suosituiksi luterilaisissa pääsiäisajan palveluksissa. Ehkäpä vielä jonain päivänä löydämme myös ortodoksisen ehtooveisun luterilaisesta virsikirjasta!

Ortodoksisen kirkon paastoperinteellä on oma vaikuttavuutensa. Vaikka ruokapaasto ei olekaan kovin yleinen luterilaisessa kristillisyydessä, varmasti moni luterilainen vähintäänkin miettii sitä. Ortodoksisten kristittyjen paastoaminen muistuttaa luterilaisiakin siitä, että suureen juhlaan tulee monin tavoin valmistautua.

Monenlaiset siunaukset kuuluvat kirkon elämään. Esimerkiksi ruoan siunaaminen on ikivanha yhteinen perinne, mutta valitettavan monelta se on unohtunut. Ortodoksit ovat lukuisissa tilanteissa opettaneet meille luterilaisille, kuinka välttämätöntä ja samalla luontevaa on siunata ateria ja vasta sitten käydä nauttimaan pöydän antimia.

Jumalansynnyttäjällä ja muilla pyhillä on merkittävä asema ortodoksisessa hurskauselämässä. Siellä täällä luterilaisetkin ovat herkistäneet korvansa ja sydämensä ymmärtämään, että pyhät eivät kavenna uskoa Pyhään Kolminaisuuteen, vaan rikastuttavat sitä.

*Veijo Koivula
Oulun evl. seurakuntayhtymän
rekisterinjohtaja*

Isä Ioann Sotnikovin öljyväriyö ”Kolme marokkolaista”.

Björgvin Björgvinssonin valokuva Islanti-valokuvanäyttelystä.

Kaksi uutuusnäyttelyä Athos-säätiön tiloissa

Athos-säätiön Luostarikeskuksessa on esillä kaksi taidenäyttelyä. Toinen niistä on Björgvin Björgvinssonin ja Pirjo Aaltosen Islantia esittelevä valokuvanäyttely ja toinen venäläisen pappistaidemaalari Ioann Sotnikovin (von Stackelbergin) uusekspressionististen töiden muistonäyttely.

Björgvin Björgvinssonin ja Pirjo Aaltosen näyttely koostuu 46 suuresta Islannissa kuvatusta valokuvasta. Kummallakin kuvaajista on korkeakoulutasoinen taidekoulutus sekä pitkä ura taiteen ja taidekasvatuksen parissa. Kuvaajat luonnehtivat näyttelyään sanomal-

la: ”Islannin kiehtova luonto ja elämä ovat olleet meille inspiraation lähteinä. Haluamme välittää kuvillamme saamiamme kokemuksia, tunnelmia ja tarinoita katsojillekin.”

Isä Ioann Sotnikov puolestaan on Eremitaasin taidehistorian tutkijaperheen kasvatti. Hän opiskeli taideaineita venäläisessä taidekoulussa. Purjehdusmatkat Karjalaan herättivät hänessä kiinnostuksen kirkollista elämää kohtaan, mikä johti hänet lopulta teologisten opintojen pariin ja papiksi. Papin tehtävänsä ohella hän jatkoi työskentelyä myös taidemaalarina.

Isä Ioannin näyttely koostuu 30 öljymaalauksesta ja litografiasta, joista valtaosa on maalattu Venäjällä, osa myös Suomessa ja Montenegrossa. Koska isä Ioann oli pitkän ja vaikean sairautensa loppuvaiheissa joitakin kertoja toipumassa Athos-Säätiön Luostarikeskuksessa ja piti siitä kovasti, hänen puolisonsa tahtoi tuoda miehensä muistonäyttelyn sen tiloihin. Isä Ioann kuoli vuosi sitten.

Näyttely ovat avoinna helmikuun loppuun asti. ♦

Lisätietoa: www.athossaatio.fi

Ortodoksinen kirjakauppa Filokalia 10 vuotta

Suomen ainoa ortodoksinen kirjakauppa Filokalia täytti 14. marraskuuta kymmenen vuotta. Kirjakauppa perustettiin Joensuuhun vuonna 2006 pyhän Gregorios Palamaksen muistopäivänä. Nykyisin se toimii Hämeenlinnan Lammilla Athos-säätiön kiinteistössä.

Filokalian synnyn takana on Joensuussa vuonna 2001 perustettu ortodoksinen yhdistys Pyhän Kosmas Aitolialaisen Veljestö. Yhdistys piti tärkeänä, että paikkakunnan ortodoksit voivat helposti hankkia ortodoksia kirjoja ja esineistöä. Kirjakaupan perustamisella haluttiin myös tukea ortodoksisen teo-

logian opiskelijoita tarjoamalla heidän ulottuvilleen hyvää hengellistä kirjallisuutta.

Joensuussa Filokalian liiketila oli pieni, vain 29 m², mutta Lammilla sillä on nyt käytettävissään yli 150 m². Kirjallisuuden lisäksi Filokalia myy mm. kortteja, ikoneita, ristejä, rukousnauhoja, suitsuketta, tuohuksia ja ortodoksista kirkkomusiikkia. Myymälän tuotevalikoimassa on paljon myös englantilaista kirjallisuutta, etupäässä aikamme pyhistä ja ohjaajavanhuksista. Viime vuosina Filokalia on toiminut myös kustantajana Pyhän Kosmas Aitolialaisen Veljestön kirjoille. ♦

Opiskele Valamo-opistossa

Valamo-opisto tarjoaa monipuolista koulutusta. Opistossa on nyt mahdollisuus suorittaa myös ortodoksisen teologian perusopintokokonaisuus Itä-Suomen yliopiston (UEF) opintosuunnitelman mukaisesti. Koulutus järjestetään yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston Avoimen yliopiston kanssa. Lisätietoja: www.valamo.fi.

Kirkkomme maailmalla

Kenian kirkon kehityksestä

1920-luvulla kenialaisten kikuju- ja luhiaheimon anglikaanikäännynnäisten joukossa syntyi halu löytää ortodoksinen usko. Apu tuli Ugandasta, jonne ortodoksisuus oli jo juurtunut. Kirkko oli alkuun sekakirkko ja siksi etsittiin yhteyttä Aleksandrian patriarkaattiin. Vasta 1946 patriarkaatti otti Itä-Afrikan kirkot virallisesti huostaansa. Kehitystä alkoi näkyä vuodesta 1956 lähtien, kun ”Kenian afrikkalainen ortodoksinen kirkko” sai valtiovallan hyväksynnän ja 1959 oli muodostettu Irinoupolisin arkkihiippakunta, johon kuuluivat Uganda, Kenia ja Tansania.

1960-luvun alkupuolella kansan suuresti rakastama arkkimandriitti Krysostomos saapui Ugandasta Nairobiin. Nousukausi alkoi.

Vaikeudet kuitenkin jatkuivat. Kenian sisällissota ja maumau-liike, Ugandan poliittinen tilanne ja Tansanian ortodoksien väheneminen lähes olemattomiin ajoivat kirkon ongelmiin 1960- ja 1970-luvuilla.

1970 Kyproksen presidentti, arkkipiispa Makarios, vieraili Keniassa ortodokseille suosittomana. Hänen vierailunsa aikana kastettiin n. 10 000 kenialaista ortodoksisen kirkkoon. Lisäksi arkkipiispa Makarios lupasi perustaa kirkon keskuksen Nairobiin. Seuraavana vuonna oli pappiseminaarin, kirkon ja hallintokeskuksen rakennusten peruskiven muuraus Nairobiin Rirutan kaupunginosassa. Rakennukset valmistuivat, mutta ne seisoivat tyhjillään vuosikymmenen lopulle saakka. Tämä ”nukkuva valkoinen elefanti” heräsi toimimaan viransijaiseksi tulleen piispa Anastasioksen myötä. Hänen mukanaan tuli Keniaan myös työntekijöitä Kreikasta. Suomalaiset lähetystyöntekijät toivotettiin samoin tervetulleiksi kansainväliseen lähetysperheeseen. Työ alkoi organisoitua.

Papiston määrä oli vähäinen ja heidän

koulutuksensa heikko. Opetusta kaivattiin kaikilla tasoilla. Tarvittiin kouluja, lastentarhoja, terveysasemia ja kirkkorakennuksia. Diakoniatyö oli järjestettävä. Lähetystyöntekijöillä oli paljon työtä. Resurssit olivat rajalliset. Ulkomailta tulleiden avustusten ja seurakuntalaisten talkootyön avulla rakennettiin, opetettiin, kastettiin ja toimitettiin jumalanpalveluksia, hoidettiin sairaita, annettiin ruoka- ja vaateapua ja ajettiin tuhansia kilometrejä vaarallisilla teillä.

Pappiseminaarissa nuoret miehet eri puolilta Keniaa, Ugandaa, Tansaniaa ja koko eteläistä Afrikkaa saivat opetusta. Seurakunnissa järjestettiin uskonnonopetusta, koulunkäyntiä tuettiin, kyliin rakennettiin kaivoja ja terveydenhoitajat antoivat apuaan.

Kenian ortodoksisen kirkon kasvu 1980-luvulta näihin päiviin on valtava. Arkkipiispa Makarios (Tillyrides) on tehnyt 1980-luvun alusta lähtien työtä, ensin teologisten aineiden opettajana pappiseminaarissa ja myöhemmin piispana ja kirkon johtajana. Kirkon jäsenmäärä on viime vuosikymmenten aikana kasvanut n. neljännesmiljoonasta yli 1 miljoonaan. Koulutettujen pappien lukumäärä on lisääntynyt muutamasta kymmenestä yli 200:an, katekeettojen osaamistaso on noussut. Kirkollisia tekstejä ja toimituksia on käännetty viralliselle suahilin kielelle ja heimokielille. Kirkon rakennuttamia koulurakennuksia on useita, kirkkorakennuksia useita kymmeniä. Hiippakunnan keskukselta on tullut teologinen keskus ja opettajien ja lastentarhaopettajien koulutuskeskus. Siinä on myös terveysasema.

Tätä kaikkea kasvua voi pitää ihmeenä ja Jumalan armon osoituksena, jossa myös Suomen ortodoksinen kirkko on saanut olla mukana. ♦

Pirkko Siili

media

YLE Radio 1

21.1. Aamuhartaus klo 6.15 ja 7.50
kanttori Jooa Sotejeff-Wilson.

22.1. Ekumeeninen palvelus klo 11-12
Oulusta. Suomen ekumeeninen neuvosto. Palvelus liittyy 18.-25.1. vietettävään Ekumeeniseen rukousviikkoon.

5.2. Liturgia klo 11-12
Pyhän Jumalanäidin Tihvinän ikonin kirkko, Viinijärvi.

11.2. Aamuhartaus klo 6.15 ja 7.50
pastori Mikko Sidoroff.

19.2. Liturgia klo 11-12
Pyhän marttyyrikeisarinna Aleksandran kirkko, Turku.

21.2. Iltahartaus klo 18.50
kanttori Eija Honkaselkä.

1.3. Katumuskanoni klo 18
Pyhän apostoli Andreaksen kirkko, Rovaniemi.

4.3. Aamuhartaus klo 6.15 ja 7.50
pastori Tuukka Rantanen.

12.3. Liturgia klo 11-12
Pyhän Nikolaoksen kirkko Vaasa.

16.3. Aftonandakt kl. 19.15
diakon Juuso Vola.

19.3. Liturgia klo 11-12
Pyhän Nikolaoksen kirkko Joensuu.

21.3. Iltahartaus klo 18.50
pastori Reijo Marjomaa.

25.3. Aamuhartaus klo 6.15 ja 7.50
kanttori Laura Aho.

2.4. Liturgia klo 11-12
Uspenskin katedraali, Helsinki.

15.4. Aamuhartaus klo 6.15 ja 7.50
metropoliitta Ambrosius.

18.4. Iltahartaus klo 18.50
kanttori Leena Lomu.

Huomio! Kevään 2017 osalta palvelusten tiedot voivat olla osin puutteellisia.

Palvelukset ovat kuunneltavissa myös Yleisradion internetsivuilla.

Armo ja vauvan vaipat

Jaakko Heinimäki, Kaisa Kariranta
Tapakristityn tyylikirja
Kirjapaja 2016, 207 s.

Jäsenmäärältään Suomen suurimman seurakunnan nimi on Tapakristityt. He perustelevat kristillisyyttään ja kirkossa pysymistään sillä, että oman kulttuurihistoriansa tunteminen ja siihen kuuluminen on luontevaa ja jo sinällään arvokasta.

Erityisen merkitykselliseksi koetaan kirkolliset toimitukset: kaste, konfirmaatio, vihkiminen ja merkittävimpinä niistä kaikista hautaaminen. Neljä perusteltua syytä kohdata sakramentti.

Kariranta on piispa Irja Askolan erityisavustaja, Heinimäki on tänä syksynä valittu Kirkko ja kaupunki-lehden päätoimittajaksi. Heillä on teologeina tuulettamisen taju ja pölyjen pyyhkijöiden eetos.

Tyylitajun vahvistamiseksi kirjassa avataan 35:n erilaisen teeman polut rukouksista, tunnarivirren valitsemista, erilaisista risteistä, juhannusaunan lämmittämisestä ja omien hautajaistensa järjestämisestä.

Näille ja kaikille muillekin poluille kirjassa on aseteltu sellaisia ikaikaisia tietoja, joihin varmasti löy varpaansa, koska on luullut

tietävänsä, mutta ei sittenkään tiennyt. Se lisää halua satuttaa luulovarpaitaan. Tietäminen on valoa ja mitä enemmän sitä on saatavilla, sen vähemmän nirhautumia, myös henkisiä.

Kirjoittajat eivät varmaankaan ole mitenkään juonikkaita, mutta kirja on juonikas. Se on onnistuneesti paloitettu sopiviksi annospaloiksi, joiden kanssa voi edetä haluamassaan järjestyksessä, ja ennen kaikkea lukemansa kanssa voi syvähengitellä ja mietiskellä rauhassa. Mikä lienee ollut tarkoituksin.

Kirjoittajat muistuttavat, ettei kristityn polulle lähteminen vaadi muuttumista toiseksi ihmiseksi. Päinvastoin. Tilaa tulee antaa sille ihmiselle, joksi Jumala on hänet luonut. Tavoitteena ei ole olla parempi, vaan todempi.

Kirjoittajat osoittavat myös, miten monimutkaiset asiat voi ilmaista selkokielelläkin. Kun avuttomalle ja puhekyvyttömälle vauvalle vaihdetaan puhdas vaippa, häneltä ei odoteta uskonnollisesti mitään. Siinä ilmenee uskonnollinen perusajatus, että kaikki on armoa.

Parempi siis tapakristitty kuin valekristitty, jonka ehdottomuudessaan ylellinen hurskaus lankeaa peittävänsä sumuna arkitoden ylle.

Risto Lindstedt

Usko ja järki ovat veljeksiä

Alister McGrath: Tieteen ja uskonnon dialogi
Kirjapaja 2016, 297 sivua.

Marraskuussa julkaistun kuudennen Tiedebarometrin mukaan kaksi kolmasosaa (66%) suomalaisista tuntee hyvin suurta tai melko suurta luottamusta tiedettä, tutkimusta ja tiedeyhteisöä kohtaan. Kirkko ei tässä kyselyssä menestynyt yhtä hyvin: vain yksi kolmasosa (33%) suomalaisista luottaa siihen.

Joitakin tiedeuskovaisia luvut saattavat houkutella päättelämään, että on taas saatu yksi todistus tieteen ja uskonnon vastakkaisuudesta. Tiedefundamentalistit korvaavat Jumalan sokealla uskolla tieteen kaikkivoipaisuuteen, kun taas uskonnolliset fundamentalistit kiistävät kaikki tieteen saavutukset.

Yksi nykyhetken kansainvälisesti kuuluisimmista teologeista, brittiläinen Alister McGrath (s.1953) on ansiokkaasti todistellut, että teoria tieteen ja uskonnon vastakkaisuudesta on kuitenkin väärä. McGrath on alun perin biokemisti, joka törmäsi seinään, kun yritti luonnontieteen menetelmin etsiä vastauksia eteensä tullessiin kysymyksiin. Tieteen todisteet eivät riittä, kun ihmismieli kurottua kohti eksistentiaalisia kysymyksiä.

McGrathin kolmas suomennettu teos, *Tieteen ja uskonnon dialogi*, käy läpi tieteellisiä mullistuksia, joita usein virheellisesti pidetään todisteina kristinuskon selitysten romahtamisesta. Kopernikuksen aurinkokeskeinen maailmankuva tai Darwinin evoluutioteoria eivät sellaisia kuitenkaan ole. Raamattu ei ole luonnontieteen oppikirja, vaikka tieteelliset ateistit niin haluavat uskotella ja uskonnolliset fundamentalistit uskoa.

Tiedemiesten ja kirkon välisissä sodissa usein on ollutkin kyse erilaisista raamatuntulkinnosta tai maallisista ja kirkkopoliittisista valtapyrkimyksistä, ei niinkään syvällisistä maailmankuvien tai perimmäisten selitysten vastakkaisuuksista.

Uskonto ja tiede eivät McGrathin mukaan ole toisilleen vastakkaisia asioita. Ne eivät myöskään ole toisistaan erillään olevia entiteettejä, joiden olemassaolo on mahdollista vain, jos ne jättävät toinen toisensa rauhaan. Uskonto ja tiede tarjoavat toisiaan täydentäviä keinoja, joilla ihminen hakee tietoa itsestään, omasta ympäristöstään ja elämästä.

Tiede ei tarjoa vastauksia sellaisiin kysymyksiin kuin Jumalan olemassaolo, maailman alkuperä tai elämän tarkoitus. Jumalan olemassaoloa ei voi todistaa tieteellisillä kokeilla, mutta uskontieteen menetelmin voidaan vakuuttua, että ihmisissä on sisäänrakennettu ominaisuus etsiä Jumalaa. Ominaisuus ei ole seuraus kulttuurisesta ympäristöstä, kuten ateistit väittävät. Kulttuurinen ympäristö 2000 vuotta sitten oli erilainen kuin nyt, mutta ihmisellä on nykyin kaipuu Jumalan luo.

McGrath torjuu kuitenkin joidenkin kristittyjen tiedemiesten ajatuksen, että Jumala asuu aukoissa, joita tiede ei kykene selittämään. Tiede kehittyä jatkuvasti. Kun nyt selittämättä jäävät aukot kyetään selittämään, Jumalaa tungetaan aina vain kauemmaksi. Jumala on kaikkialla, ei vain aukoissa.

McGrathin kirja on perusteos, joka esittelee uskonnon ja tieteen dialogiin keskeisesti liittyvät kysymykset. Lisää tietoa haluaville on jokaisen luvun lopussa kattava kirjaluetto, joka auttaa eteenpäin, jos halua on.

Mauri Liukkonen

О вере и Церкви

Феномен веры в Бога многие пытаются объяснить психологическими особенностями человека, влиянием, которое оказывает на него окружение, воспитание или уровень образования. По мнению скептиков, религиозные традиции – это некие рудименты самосознания человека прошлого, когда страх перед неизведанными природными явлениями и сложность физического выживания заставляли его искать помощи у «высших сил». Поэтому человеку будущего, властелину вселенной, обуздавшему природу силой своего разума, все эти религиозные атавизмы уже не нужны. С их точки зрения, само понятие веры содержит в себе некий оттенок несовершенства, так как события или явления, принимаемые на веру, не могут быть опытно проанализированы и доказаны.

Верующие люди смотрят на полученный от Бога дар веры совсем иначе. Для них это вовсе не слепое доверие чужим словам и утверждениям, которое символизирует некоторое поверхностное и опытно непроверенное внутреннее знание. Наоборот, для христианской души вера — это высшая форма познания, какой может быть наделен человек. Вооруженный этим даром, он приобретает способность видеть и доподлинно ощущать нечто невидимое глазами и невоспринимаемое другими органами человеческих чувств. Об этом говорит апостол Павел, утверждая, что: «Вера же есть осуществление ожидаемого и уверенность в невидимом» (Евр. 11,1).

Таким образом, вера становится для человека неким особым органом чувств, способным воспринять нечто таинственное и непостижимое столь же реальным, как видимое, привычное и объяснимое. Дар веры позволяет человеку совершенным образом объединить между собой разрозненные голоса разума и чувств, явственно ощутить бытие бессмертной души и жажду Богопознания. Если можно так выразиться, органом, который отвечает за веру в бытие Божие становится весь обновленный человек, все его внутреннее существо, пришедшее в надлежющий порядок, где человеческий разум занял

свое, важное, но все же не определяющее место, где чувства освобождены от управляющих ими страстей, и человек приобретает способность видеть неизведанное и иметь твердую уверенность в том, что еще недавно казалось ему несуществующим.

Обретая этот уникальный опыт общения с Богом, который невозможно облечь в привычную форму доказательств и определений, человеку необходимо сделать следующий шаг и найти возможность укрепить и развить дар веры, чтобы наполнить свое земное бытие истинным духовным смыслом.

Для верующих людей местом, где происходит их наиболее тесное единение с Небесным Отцом, становится Церковь. Соединив в Своей природе земное и Небесное, Церковь Христова является проповедником в мире Божественных Истин, местом, где христианин, приобщаясь религиозных знаний, обогащает свой духовный опыт. И в то же время, Церковь – это живое Тело Христово, где Христос, как Ее Глава, объединяет своих верных чад в единый духовный организм. Христос, движимый Своей Любовью, пришел в мир не с целью сформулировать некое новое нравственное учение, а чтобы принести Себя Самого в Жертву за наше спасение. Поэтому и Церковь дает жаждущим человеческим душам не набор религиозных знаний, а открывает перед ними живой путь Богопознания, имеющий в своем основании Благодать Святого Духа.

Эта Животворящая Сила, живущая в Церкви Христовой, утверждает основание нашей веры. Не знание церковных учений, догматов и библейских цитат становится источником веры, а личный опыт единения с Богом в Церкви укрепляет нашу веру, делая ее той живительной силой, на которой основывается наша духовная жизнь.

Поэтому истинное Богопознание и

KUVAALA

христианская вера не мыслимы без жизни в Церкви, где все пропитано Духом Святым, ибо, по слову апостола Павла: «Никто не может назвать Иисуса Господом, как только Духом Святым» (1 Кор. 12,3)

Именно в Церкви призыв Христа к нравственному совершенствованию: «Будьте совершенны, как совершен Отец ваш Небесный» (Мф. 5,48) превращается из некоей умозрительной максимы о «победе добра над злом» в истинный смысл и цель человеческого бытия. Только имея в себе Дух Истины, Который исходит от Отца и живет в Церкви, человек может основывать свое понимание добра и зла не на сиюминутных и переменчивых определениях светской морали, а на вечных основополагающих евангельских принципах. Родившийся во Святом Крещении христианин продолжает жить в Церкви и, вооруженный церковными Таинствами и Ее молитвенным покровом, совершает свой земной подвиг. Жизнь для него обретает новый смысл, в котором следование за Христом в Небесное Царство становится путем личной Голгофы и восхождением к святости. На этом тернистом пути личное благочестие уже не может быть ограничено соблюдением норм морали и нравственности, а становится ответом на призыв Христа к перерождению в нового человека – обожению.

протоиерей Константин Стрекачев

OPPIMISEN RAUHAA VALAMON OPISTOSSA

Elämän hyveet - miten viisastua niistä 17.-19.2.
Nikolai Gogol - elämä pyhiinvaelluksena 24.-26.2.
Pääsiäismunaikonit 1.-10.3.
Hyvän elämän filosofia 10.-12.3.
Church for everyone 17.-19.3.

Lisätietoja ja ilmoittautumiset ma-pe klo 9-15 puh. 017 570 1401, www.valamo.fi/opisto

Lämmin kiitos

KP arkkipiispa Leolle ja Nurmeksen ortodoksiselle seurakunnalle saamistamme Pyhän Karitsan ritarikunnan mitaleista.

Niilo Saavola Leena Moilanen

Sydämellinen kiitos

korkeasti pyhitetylle Karjalan ja koko Suomen arkkipiispalle Leolle ja Kuopion ortodoksiselle seurakunnalle Pyhän Nikolaoksen juhlanä 6.12.2016 minulle luovutetusta Pyhän Karitsan ritarikunnan komentajamerkistä.

Paavo Perola

AAMUN KOITTO

Kyllä, haluan tilata Aamun Koitto -lehden (viisi numeroa vuodessa)

Tilaushinnat 1.1.2014 alkaen	Alv. 0 %	Alv. 10 %
☐ Kestotilaus 5 nroa, kotimaa	35 €	39 €
☐ Määräaikainen 5 nroa, kotimaa	35 €	39 €
☐ Opiskelijatilaus 5 nroa, kotimaa	30 €	33 €
☐ Tutustumistarjous 3 nroa, kotimaa	21 €	24 €
☐ EU-maat, 5 nroa	50 €	55 €
☐ Muut maat, 5 nroa	55 €	61 €
☐ Olen ..... ort. srk jäsen		

Lehden saajan nimi .....
Lähiosoite .....
Postinumero ja -toimipaikka .....
Puhelin .....
Sähköposti .....
Maksajan (ellei saaja) nimi .....
Lähiosoite .....
Postinumero ja -toimipaikka .....
Puhelin .....
Sähköposti .....

Tunnus 5005390
70103 Vastaus-
lähetys
**AAMUN
KOITTO**

Vastanottaja
maksaa posti-
maksun (vain
tilaukset)

Kulttuuri- ja
Luostarimatkat
TALVI JA KEVÄT 2017

- Pääsiäinen Jerusalemissa 10.-18.4. 1 740 e
- Pariisi-Pyhä Siluanin luostari-St Malo-Normandia 24.-29.4. 1 360 e
- Kulttuurimatka Slovakiaan 11.-16.5. 1 200 e
- Pariisi-Bysson luostari-Grassacin luostari 23.-29.5. 1 280 e

Katso kesän ja syksyn matkoja sivuiltamme
www.monasterytours.com puhelin **050 3494 065**

*Aamun Koiton
seuraava numero
ilmestyy 3.4.2017.
Sen teema on
"Kuin kuvastimessa"*

VELJESKUNNALTA UUSI JULKAISU

”Vain rakkaus tuntee totuuden”

Näin kirjoittaa Tito Colliander pienessä kirjassaan Ortodoksinen usko ja elämännäkemykset, jonka ensimmäinen painos ilmestyi suomeksi jo vuonna 1952. Tito Colliander jatkaa: ”Rakkaudelle vapaus on elinehto, kaikki pakko kuolettavaa myrkkyä. Rakkaus ja vapaus ovat pelastuksen apukeinon, kirkon, luonnollinen perustus.”

Kirja on nimensä mukaisesti ytimekäs johdanto ortodoksina elämisen ymmärtämiseen. Se, että tekijä on kirjailija, on kauttaaltaan tunnistettavissa tekstissä.

– Yli 65 vuotta sitten laadittu esitys on yllättävän tuoreen ja helposti luettavan tuntuinen, pohtii Anne Hokkinen, joka on tarkistanut suomennoksen kieliasua.

Raamatun lainaukset noudattavat nyt vuoden 1992 Raamatun suomennosta.

Veljeskunta julkaisee kirjan sekä suomeksi että ruotsiksi. Suomennoksen pohjana on käytetty kirjan kolmatta painosta (1982), joka si-

sältää isä Teppo Siilin täydennyksiä.

– Kävin Tito Collianderin luona ja hän tutustui kaikkiin ehdotuksiini ja hyväksyi ne, kertoo isä Teppo Siili.

Myös ruotsinkielistä tekstiä on muutamassa kohdin saatettu ajantasaiseksi. Tarkistus- ja kielenholtotyön ovat tehneet Christina Huldén ja isä Lars Ahlbäck.

Ortodoksinen usko ja elämännäkemykset on hyvä tietolähde kenelle tahansa. Se on myös erittäin sopivaa keskusteluryhmien aineistona.

Kirjat julkaistaan alkuvuodesta. Kansikuvana ja kuvituksena käytetään taiteilija Ina Collianderin puupiirroksia, jotka piispa Arseni on valinnut. ♦

Jälleenrakentaminen, väripuupiirros 1964.

PYHIEN SERGEIN JA
HERMANIN VELJESKUNTA

*Aamun Koitto toivottaa kaikille lukijoilleen
Siunattua Uutta Vuotta 2017.*

TUOMAS KALLONEN

Pyhien isien opetuksia ystävydestä

Jos sinulla on ystäviä, älä tapaa heitä usein. Voit nimittäin olla heille hyödyksi, vaikka tapaisitkin heitä harvoin. Mutta jos näet heistä koituvan sinulle vahinkoa, älä ollenkaan lähesty heitä. Ystävinäsi sinun tulee pitää niitä, jotka ovat sinulle hyödyksi ja auttavat sinua kulkemaan valitsemaasi tietä. Vältä pahoja ja riidanhaluisia ihmisiä, äläkä asetu asumaan kenenkään sellaisen kanssa. Hylkää myös heidän väärät neuvonsa, sillä he eivät ole Jumalan omia eivätkä pysy uskollisina. Rauhan miehet olkoot ystäviäsi, hengelliset veljet, pyhät isät. Sillä niin Herrakin kutsuu sellaisia sanoessaan:

"Jokainen, joka tekee minun taivaallisen Isäni tahdon, on minun veljeni ja sisareni ja äitini." (Matt. 12:50)

Älä erehdy monitouhuisten seuraan äläkä käy heidän kesteissään, etteivät he viet-

telisi sinuakin eksytyksiinsä ja siten vieroitaisi vaikenemisen tieteestä. Sillä sitä he himoitsevat. Älä kallista korvaasi heidän sanoilleen äläkä kuuntele heidän sydämensä kuiskutuksia. Nämä ihmiset ovat nimittäin todella vahingollisia. Ikävöi ja kaipaa sydämessäsi maan uskollisia, että innokkaasti ottaisit oppia heidän murehtimisestaan. Sanotaanhan:

"Kenen miehistä näen luotettavaksi, sen otan lähelleni." (Ps. 101:6)

Jos joku Jumalan rakkaudessa vaeltava tulee luoksesi ja kutsuu sinut aterioimaan ja haluat mennä, mene – mutta palaa pian keljaasi. Mikäli mahdollista, älä koskaan yövy muualla kuin keljassasi, jotta vaikeamisen armo pysyisi aina lähelläsi ja voit vapaaasti harjoittaa kutsumukseesi kuuluvaa hartautta.

Munkki Euagrios

Joka ei kiusauksen hetkellä pysty sivuuttamaan ystävänsä heikkouksia – olivapa ne sitten todellisia tai kuviteltuja – ei ole vielä saavuttanut himottomuutta. Hänen sielussaan piilevät himot kuohahtavat ja sokaisevat hänen mielensä, niin ettei hän näe totuuden säteilyä eikä erota hyvää pahasta. Paitsi himottomuutta tällaiselta ihmiseltä puuttuu myös täydellinen rakkaus, joka karkottaa tuomion pelon.

Uskollinen ystävä on korvaamaton. Hän pitää ystävänsä onnettomuuksia ominaan ja on valmis kärsimään hänen kanssaan aina kuolemaan asti. Monet ovat ystäviäsi onnesi päivinä. Mutta koettelemusten kohdattaessa sinun on vaikea löytää edes yhtä ainoaa.

Uskollinen ystävä on vahva turva. Menestyksen päivinä hän on hyvä neuvoja ja ymmärtävä auttaja, pahan päivän tullen taas mitä vilpittömin tukija ja myötämielisin puolustaja.

*Pyhä Maksimos Tunnustaja
Suomennos sisar Kristoduli*